अन्तिम लेखापरीक्षण प्रतिवेदन

लालझाडी गाउँपालिका
कंचनपुर

आर्थिक वर्ष २०७९/८०

महालेखापरीक्षकको कार्यालय
काठमाडौं, नेपाल

अन्तिम लेखापरीक्षण प्रतिवेदन

लालझाडी गाउँपालिका

कंचनपुर

आर्थिक वर्ष २०७९/८०

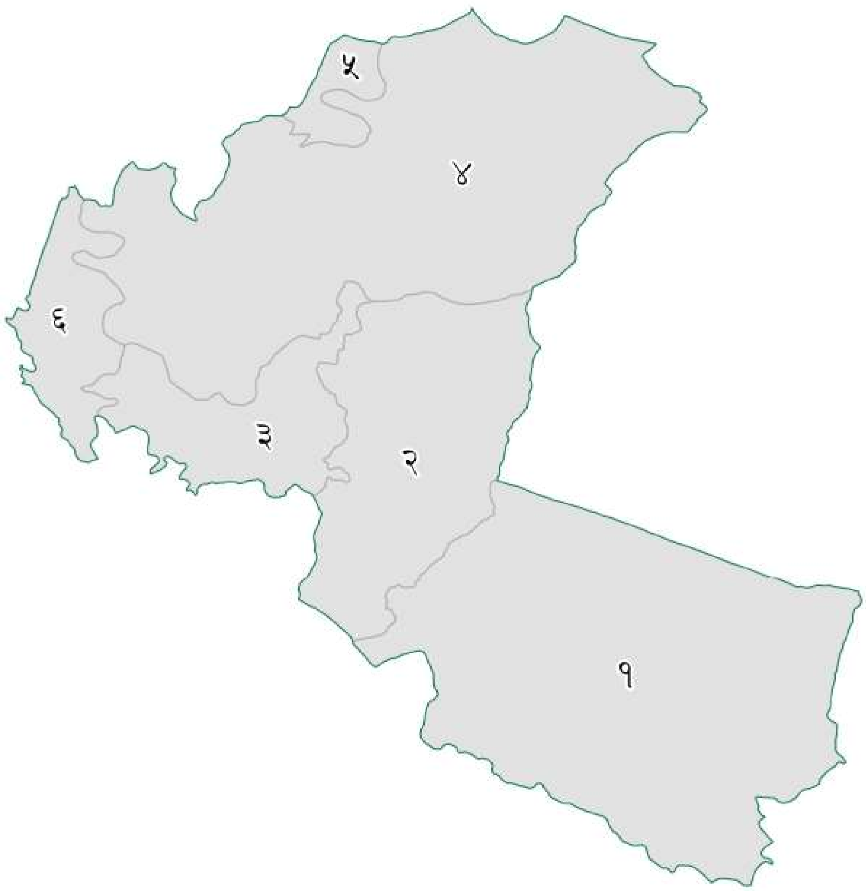

महालेखापरीक्षकको कार्यालय
काठमाडौं, नेपाल

अन्तिम लेखापरीक्षण प्रतिवेदन

लालझाडी गाउँपालिका

कंचनपुर

आर्थिक वर्ष २०७९/८०

महालेखापरीक्षकको कार्यालय
काठमाडौं, नेपाल

दूरदृष्टि (VISION)

जवाफदेहिता, पारदर्शिता र निष्ठा प्रवर्द्धन गर्ने विश्वसनीय संस्था

(Be Credible Institution in Promoting Accountability, Transparency and Integrity)

गन्तव्य (MISSION)

राष्ट्रलाई स्वतन्त्र एवं गुणस्तरीय लेखापरीक्षण सेवा प्रदान गर्ने

(Provide independent and Quality Audit Service to the Nation)

मूल्य मान्यता (Core Values)

निष्ठा	*(Integrity)*
स्वतन्त्रता	*(Independence)*
व्यावसायिकता	*(Professionalism)*
पारदर्शिता	*(Transparency)*
जवाफदेहिता	*(Accountability)*

महालेखापरीक्षकको भनाइ

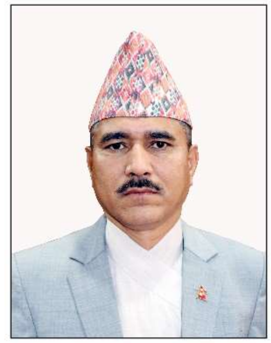

नेपालको संविधानको धारा २४१ मा संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको लेखा कानुन बमोजिम नियमितता, मितव्ययिता, कार्यदक्षता, प्रभावकारिता र औचित्य समेतको विचार गरी महालेखापरीक्षकबाट लेखापरीक्षण हुने व्यवस्था छ। त्यसैगरी लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ को दफा २० को उपदफा २ मा महालेखापरीक्षकले प्रत्येक स्थानीय तहको लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी अलग अलग प्रतिवेदन जारी गर्न सक्ने व्यवस्था छ । लेखापरीक्षण गर्दा नेपाल सरकारी लेखापरीक्षणमान, लेखापरीक्षण मार्गदर्शन, स्थानीय तह लेखापरीक्षण निर्देशिका, महालेखापरीक्षकको वार्षिक लेखापरीक्षण योजना र स्थानीय तहसँग सम्बन्धित ऐन, नियमलाई आधार लिईएको छ । यस स्थानीय तहको २०७९।८० को लेखापरीक्षणबाट देखिएका व्यहोरा उल्लेख गरी प्रारम्भिक प्रतिवेदन जारी गरिएकोमा सो उपर प्राप्त प्रतिक्रिया समेत विचार गरी राय सहितको प्रतिवेदन जारी गरिएको छ ।

वित्तीय विवरणको शुद्धता, प्रचलित कानुनको परिपालना, बजेट तथा योजना तर्जुमा एवं कार्यक्रम कार्यान्वयन, खरिद व्यवस्थापन, सार्वजनिक सेवा प्रवाह, आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली, आन्तरिक आय परिचालन, जनशक्ति व्यवस्थापन, जिम्मेवारी एवं जवाफदेहिता लगायतका विषयहरूको अध्ययन, विश्लेषण तथा मूल्याङ्कन गर्नुका साथै स्रोत साधनको प्राप्ति, उपयोग एवं परिचालन सन्दर्भमा मितव्ययिता, कार्यदक्षता र प्रभावकारिता समेतलाई दृष्टिगत गर्दै कार्यान्वयनयोग्य सुझाव प्रदान गरी सुशासन कायम गर्न सहयोग गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य रहेको छ । समय, जनशक्ति, स्रोतको उपलव्धता लगायतका सीमा रहेता पनि स्थानीय तह सम्म नै उपस्थित भई लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्ने नीति लिइएको छ। यसै गरी लेखापरीक्षणको क्रममा स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा जिम्मेवार कर्मचारीहरूसँग लेखापरीक्षणबाट देखिएका व्यहोरा उपर छलफल गरिएको छ।

यस वर्ष स्थानीय तहको लेखापरीक्षणबाट कार्यसम्पादनका लागि आवश्यक पर्ने कतिपय कानुन निर्माण हुन बाँकी रहेको, कानुनको पूर्ण परिपालना हुन नसकेको, बजेट अनुशासन कमजोर रहेको, आन्तरिक आय न्यून रहेको, प्रशासनिक तथा अनुत्पादक खर्चमा वृद्धि हुँदै गएको, एउटै योजना समेत टुक्र्याई कार्य गर्ने गरेको, वर्षान्तको खर्च उच्च रहेको, निर्माणको सुनिश्चितता नभएका आयोजनाहरुको समेत परामर्शदाताद्वारा विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तयार गरी खर्च गरेको, जटिल प्रकृतिका कार्यहरू समेत उपभोक्ता समितिबाट गराएको, जनशक्ति व्यवस्थापन हुन नसक्दा सेवा प्रवाह प्रभावकारी हुन नसकेको, स्वीकृत दरबन्दी बेगरका कर्मचारी समेत नियुक्ति गरेको, आन्तरिक नियन्त्रण र लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदनमा सुधार गर्नु पर्ने देखिएको, सार्वजनिक सम्पत्ति संरक्षण र उपयोग प्रभावकारी रुपमा हुन नसकेको, स्थानीय तहमा लेखापरीक्षण प्रतिवेदन उपर छलफल र बेरुजु फस्र्यौट सम्बन्धी स्पष्ट कार्यविधि तर्जुमा गर्न बाँकी रहेको जस्ता व्यहोरा देखिएका छन्। त्यस स्थानीय तहसँग सम्बन्धित व्यहोरा सहितको राय संलग्न गरिएको छ । एकै प्रकृतिका व्यहोराहरू वर्षेनी दोहोरिने गरेकोले वित्तीय अनुशासनमा अपेक्षित रुपमा सुधार हुन सकेको छैन ।अतः लेखापरीक्षणबाट औंल्याएका ब्यहोराहरू उपर आवश्यक कारबाही गरी वित्तीय अनुशासन कायम गर्नुका साथै सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउन त्यस स्थानीय तहबाट थप पहल कदमी हुने विश्वास लिएको छु ।

अन्तमा, स्थानीय तहको लेखापरीक्षणमा सहयोग पुऱ्याउने स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा कर्मचारीप्रति आभार व्यक्त गर्दछु । साथै लेखापरीक्षण कार्यमा संलग्न यस कार्यालयका कर्मचारीहरूको कार्यसम्पादनको लागि विशेष धन्यवाद व्यक्त गर्दछु ।

(तोयम राया)

२०८१ महालेखापरीक्षक

महालेखापरीक्षकको कार्यालय

अनामनगर/बबरमहल, काठमाडौं, नेपाल

प्रादेशिक लेखापरीक्षण महानिर्देशनालय

सुदूरपश्चिम प्रदेश

मितिः२०८१।०२।१२

प.सं. २०८०।८१

च.नं. ४३

विषयः <u>लेखापरीक्षण प्रतिवेदन ।</u>

श्री अध्यक्षज्यू,
लालझाडी गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय,
कञ्चनपुर ।

१. **कैफियत सहितको राय** - हामीले लालझाडी गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०७९।८० को प्राप्ति र भुक्तानीको विवरण, त्यससँग सम्बन्धित अनुसूची तथा अन्य विवरणको लेखापरीक्षण गरेका छौं ।

हाम्रो रायमा, यस प्रतिवेदनको कैफियत सहितको राय व्यक्त गर्ने आधार खण्डमा उल्लेख भएका विषयले पार्ने असर बाहेक पेस भएको २०८० आषाढ ३१ मा समाप्त भएको आर्थिक वर्ष २०७९।८० को प्राप्ति र भुक्तानीको विवरण र त्यससँग सम्बन्धित अनुसूची तथा अन्य विवरण समावेश भएको वित्तीय प्रतिवेदनले यस पालिकाको वित्तीय कारोबार र प्रतिवेदनसँग सम्बन्धित प्रचलित कानुन बमोजिम सारभूतरूपमा सही तथा यथार्थ अवस्था चित्रण गर्दछ ।

२. **कैफियत सहितको राय व्यक्त गर्ने आधार**

२.१. पालिकाले अन्तरसरकारी अख्तियारी, आन्तरिक आय तथा विविध कोष लगायतको वित्तीय विवरण महालेखापरीक्षकबाट स्वीकृत नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामानको ढाँचा पूर्ण रुपमा प्रयोग गरेर तयार गरेको छैन ।

२.२. लेखापरीक्षणबाट रू. ४ करोड ४४ लाख २६ हजार बेरुजू देखिएको छ । सो सम्बन्धमा प्राप्त प्रतिक्रिया उपर कारबाही भई रु. ५१ हजारको फछ्र्यौट भएकोले बाँकी बेरुजु असुल गर्नुपर्ने रू. १८ लाख ६० हजार प्रमाण कागजात पेस गर्नुपर्ने रू. २ करोड ९० लाख ४७ हजार, नियमित गर्नुपर्ने रु. ११ लाख ७९ हजार र पेश्की बाँकी रु. १ करोड २२ लाख ८९ हजार समेत रु. ४ करोड ४३ लाख ७५ हजार रहेको छ । यस गाउँपालिकाको गतवर्ष सम्म रु. ११ करोड ९ लाख ३ हजार बेरुजू बाँकी रहेकोमा

हालसम्मको अद्यावधिक बेरुजू रु. १५ करोड ५२ लाख ७८ हजार रहेको छ ।पालिकाको बेरुजु वर्गीकरण, अद्यावधिक बेरुजु स्थिति र बेरुजु सम्परीक्षणको व्यहोरा यसैसाथ संलग्न छ ।

२.३. हाम्रो लेखापरीक्षण कार्य नेपालको संविधान, लेखापरीक्षण ऐन तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले अवलम्बन गरेका नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मान, मार्गदर्शन तथा लेखापरीक्षणसँग सम्बन्धित अन्य प्रचलित कानुन बमोजिम गरिएको छ । वित्तीय प्रतिवेदन तयार गर्ने लालझाडी गाउँपालिकासँग हामी स्वतन्त्र छौं। त्यसका लागि प्रचलित कानुन र स्वीकृत आचारसंहिता अनुसार हामीले कार्य गरेका छौं ।लेखापरीक्षणको क्रममा प्राप्त गरेका लेखापरीक्षण प्रमाणहरू हाम्रो राय व्यक्त गर्ने आधारका लागि पर्याप्त र उपयुक्त छन् भन्ने कुरामा हामी विश्वस्त छौं ।

३. **अन्य व्यहोरा** - ऐन नियमको परिपालना, आन्तरिक नियन्त्रण व्यवस्था, सम्पत्तिको संरक्षण, स्रोत साधनको प्राप्ति र उपयोग, बजेट व्यवस्थापन र राजस्व संकलन, सार्वजनिक खरिद व्यवस्थापन, कार्यक्रम स्वीकृति एवं कार्यान्वयन, उपभोक्ता समितिलाई अनुदान वितरण तथा अनुगमन र सेवा प्रवाहलगायतका विषयमा सुधार गर्नुपर्ने देखिएका छन् ।

४. **वित्तीय विवरण उपर व्यवस्थापन तथा पदाधिकारीको जिम्मेवारी** - नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामान (नगदमा आधारित) बमोजिम आर्थिक कारोवारको सही र यथार्थ अवस्था चित्रण हुने गरी एकीकृत वित्तीय विवरण तयार गर्ने तथा गल्ती (**Fraud**) वा त्रुटिका कारणबाट वित्तीय विवरण सारभूत रुपमा गलत आँकडा रहित स्वरुपमा बन्ने गरी आवश्यक आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली लागु गर्ने जिम्मेवारी लालझाडी गाउँपालिकाको व्यवस्थापनमा रहेको छ । पालिकाका अध्यक्ष र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत वित्तीय प्रतिवेदन प्रकृयाको अनुगमनका लागि जिम्मेवार हुनेछन् ।

५. **वित्तीय विवरणको लेखापरीक्षण उपर लेखापरीक्षकको जिम्मेवारी** - वित्तीय प्रतिवेदन समग्रमा गल्ती (Fraud) वा त्रुटिका कारण सारभूत रुपमा गलत आँकडा रहित रहेको छ भनी यथोचित आश्वस्तता प्राप्त गरी राय सहितको लेखापरीक्षण प्रतिवेदन जारी गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य हो ।लेखापरीक्षणमा यथोचित आश्वस्तताले उच्च स्तरको आश्वस्तता प्रदान गरेको हुन्छ । लेखापरीक्षण ऐन तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले अवलम्वन गरेका नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मान, मार्गदर्शन तथा लेखापरीक्षणसँग सम्बन्धित अन्य प्रचलित कानुन बमोजिम लेखापरीक्षण कार्य सम्पादन गरेको अवस्थामा समेत आन्तरिक नियन्त्रण र वित्तीय प्रतिवेदनको प्रकृति, लेखापरीक्षणका विधि तथा लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न लागेको समय जस्ता लेखापरीक्षणका अन्तरनिहित सीमाहरुका कारण वित्तीय विवरण वा आर्थिक कारोवारमा भएका सबै प्रकारका गल्ती (Fraud) वा त्रुटि पत्ता लाग्न सक्ने निश्चितता हुँदैन । वित्तीय विवरणका उपयोगकर्ताले सामान्यतया गर्ने आर्थिक निर्णयमा फरक पार्ने अवस्था देखिएका गल्ती (Fraud) वा त्रुटिका एक वा समग्र सूचनालाई सारभूत रुपमा गलत आँकडा मानिएको छ ।

(पशुपति कुमार काफ्ले)
नायब महालेखापरीक्षक

लालझाडी गाउँपालिका,

कञ्चनपुर

१. चालु वर्ष २०७९।८० को बेरुजु

बेरुजु वर्गीकरण (विनियोजन, राजस्व, धरौटी र अन्य कारोबार)

(रु. हजारमा)

प्रारम्भिक बेरुजु			प्रतिक्रियाबाट फस्यौंट			बाँकी बेरुजु			बेरुजु						
									असुल गर्नु पर्ने	नियमित गर्नुपर्ने					पेस्की
दफा संख्या		रकम	दफा संख्या		रकम	दफा संख्या		रकम							
सैद्धान्तिक	लगती		सैद्धान्तिक	लगती		सैद्धान्तिक	लगती		असुल गर्नु पर्ने	अनियमित भएको	प्रमाण कागजात पेश नभएको	जिम्मेवारी नसारेको	सोधभर्ना नलिएको	जम्मा	पेस्की
८२	३९	४४४२६	०	३	५१	८२	३६	४४३७५	१८६०	११७९	२९०४७	०	०	३०२२६	१२२८९

२. अद्यावधिक बेरुजु स्थिति (२०७९।८० सम्मको)

(रु. हजारमा)

जिल्ला	गत वर्ष सम्मको बाँकी	समायोजन	यो वर्ष फस्यौंट	बाँकी बेरुजु	यो वर्ष सम्परीक्षणबाट कायम बेरुजु	यो वर्षको बेरुजु	कुल बेरुजु बाँकी
	११०९०३	०	०	११०९०३	०	४४३७५	१५५२७८

३. बेरुजु सम्परीक्षणको विवरण

(रु.)

क्र.सं.	आर्थिक वर्ष	बेरुजुको दफा	छोटकरी व्यहोरा	सम्परीक्षण भएको रकम
	२०७९।८० (चालु वर्षको)			
१		३०	युवा व्यवसायीहरूलाई केन तथा दुग्धजन्य सामग्री वितरण कार्यक्रम	२०००
२		५३.३	बढी भुक्तानी असुली	४८६५०
	चालु वर्षको जम्मा			
	कुल जम्मा			५०६५०

पालिकाको अन्तिम लेखापरीक्षणको विवरण तल उल्लेख गरिएको छ ।

परिचय

(क) कार्यालय परिचय- स्थानीय नेतृत्वको विकास गर्दै स्थानीय शासन पद्धतिलाई सुदृढ गरी स्थानीय तहमा विधायिकी, कार्यकारिणी र न्यायिक अभ्यासलाई संस्थागत गर्न स्थानीय सरकारको संचालन गर्ने उद्देश्यले यस लालझाडी गाउँपालिकाको स्थापना भएको हो। स्थानीय सरकारले संचालन गर्ने कार्यमा सहकारिता, सह-अस्तित्व र समन्वयलाई प्रवर्धन गर्नु र स्थानीय सरकारका काममा जनसहभागिता, उत्तरदायित्व, पारदर्शिता सुनिश्चित गरी नागरिकलाई गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्नु यस पालिकाको उद्देश्य रहेको छ । यस गाँउपालिकामा ६ वडा, १५४.६५ वर्ग किलोमिटर क्षेत्रफल तथा २२५६९ जनसंख्या रहेको छ ।

(ख) लेखापरीक्षणको उद्देश्य- लेखापरीक्षण गरिने निकायको वित्तीय विवरण तथा कारोबारको परीक्षण गरी उचित आश्वस्तता (Reasonable Assurance) प्रदान गर्नु वित्तीय लेखापरीक्षणको उद्देश्य हो । यस कार्यालयको आर्थिक वर्ष २०७९।८० को सबै प्रकारका आर्थिक कारोबारको परीक्षण एवं प्रचलित कानूनको परिपालनाको मूल्याङ्कन गरी प्रतिवेदन गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य हुनेछ।

(ग) लेखापरीक्षणको क्षेत्र र अवधि- यस कार्यालयको विनियोजन, राजश्व, धरौटी, कोष तथा अन्य आय-व्यय, मौज्दात हिसाब, आर्थिक व्यवस्थापन, कार्यक्रम सञ्चालन, जिन्सी व्यवस्थापन, जनशक्ति व्यवस्थापन तथा सेवा प्रवाह लगायत आर्थिक वर्ष २०७९।८० मा सञ्चालित क्रियाकलापलाई लेखापरीक्षण क्षेत्रमा समावेश गरिएको छ । स्थलगत लेखापरीक्षणको अवधि २०८०।०९।१२ देखि २०८०।०९।१५ सम्म रहेको छ ।

(घ) लेखापरीक्षण विधि- लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ र नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मानदण्ड तथा मार्गदर्शनमा नमूना छनौट गरी लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न सकिने आधार तथा कार्यालयले स्वीकृत गरेको जोखिममा आधारित लेखापरीक्षण योजनाका आधारमा निकायको आन्तरिक नियन्त्रणको परीक्षण तथा विश्लेषणात्मक र विस्तृत परीक्षण विधि अवलम्वनबाट लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी प्रतिवेदन जारी गरिएको छ । लेखापरीक्षण गर्दा देखिएका व्यहोरा सम्बन्धमा कार्यालय प्रमुख तथा लेखा प्रमुख लगायतका पदाधिकारीहरूसँग छलफल सम्पन्न गरी कायम भएका व्यहोराहरू यस प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छ ।

ङ) लेखापरीक्षणको सीमा- लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ र नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मानदण्ड, २०७७ तथा मार्गदर्शनमा नमूना छनौट गरी लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न सकिने आधार तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले नेपाल लेखापरीक्षण व्यवस्थापन प्रणाली (NAMS) अवलम्बन गरी स्वीकृत भएको जोखिममा आधारित लेखापरीक्षण योजना, लेखापरीक्षण गरिएको निकायबाट पेश भएका लेखा एवं सोसँग सम्बन्धित कागजात, विवरण, लिखित प्रतिनिधित्व पत्र, लेखापरीक्षण अनुबन्ध पत्र समेतको आधारमा लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी प्रतिवेदन जारी गरिएको छ । आम्दानी तथा खर्चलाई नतिजासँग तुलना गरी विश्लेषण गर्नका लागि पर्याप्त भौतिक एवं स्थलगत अवलोकन गर्न भौगोलिक कठिनाइ, समय सीमा, स्रोतको उपलब्धता, प्रमाणको प्रकृति तथा पहुँच जस्ता अन्तर्निहित जोखिमहरु सीमाको रुपमा रहेका छन् । सारभूत रूपमा उल्लेखनीय नदेखिएका व्यहोरालाई प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छैन ।

(च) आर्थिक कारोबारको स्थिति- पालिकाको कूल जम्मा रु. १ अर्ब १ करोड ३४ लाख २७ हजार को लेखापरीक्षण सम्पन्न गरिएको छ । सो को विस्तृत विवरण अनुसूची-१ मा संलग्न छ ।

लेखापरीक्षणबाट देखिएका व्यहोराहरु

२ वित्तिय विवरण परीक्षण

२.१ **वित्तीय प्रतिवेदन-** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को नियम ७२(२) मा नेपाल सरकारले निर्धारण गरे बमोजिमको आय र व्ययको वर्गीकरण तथा खर्च शीर्षक सम्बन्धी व्यवस्था अवलम्बन गर्नुपर्ने तथा नियम ७६(२) मा महालेखा परीक्षकबाट स्वीकृत भए बमोजिमको ढाँचामा लेखा राख्नुपर्ने व्यवस्था गरेकोमा यस पालिकाले २०७६।२।१९ मा महालेखापरीक्षकबाट स्वीकृत भएको सार्वजनिक क्षेत्र लेखामान (NPSAS) अनुसार लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन गर्नुपर्दछ । पालिकाले उपलव्ध गराएको स्थानीय सरकारको कोषको प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं २७२) सम्बन्धमा निम्नअनुसार देखिएको छः

२.२ **वित्तीय विवरणको यथार्थता-** पालिकाको आर्थिक कार्यप्रणालीको लेखाङ्कनको गर्न स्थानीय सञ्चित कोष व्यवस्थापन प्रणाली (सुत्र) प्रयोगमा रहेको छ । आर्थिक कारोबार गर्दा सुत्रको प्रयोग गरी सम्पूर्ण आर्थिक कारोवारको लेखाङ्कन तथा प्रतिवदेन गर्नु पर्दछ भने सोही प्रणालीबाट स्थानीय सरकारको कोषको प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं २७२) तयार गर्नु पर्छ । पालिकाले सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षणको रू ६,१२,५६,२८६।०० र एकिकृत स्वास्थ्य पूर्वाधारको रु.३,७४,०६,९१७।०० गरिवसंग बिश्वेश्वरको रू ४,५८,३४५।००समेत गरी रू ९,९१,२१,५४८।००सुत्रमा लेखाङ्कन गरेको छैन । जसले गर्दा सुत्रबाट तयार भएको वित्तीय विवरणसमेत पूर्ण नहुँदा पालिकाको यथार्थ आर्थिक अवस्थाको चित्रण गरेको छैन । तसर्थ सबै आर्थिक कारोबार सुत्र मार्फत हुने र सबै कारोबार वित्तीय विवरणमा समावेश गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।

२.३ **फरक हिसाब-** यस पालिकाले सुत्रबाट तयार गरेको स्थानीय सरकारको कोषको प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं.२७२) ले सबै कारोबार नसमेटेको कारण लेखापरीक्षणका क्रममा पालिकाबाट भएका सबै कारोबार समेटिने गरी एकीकृत आर्थिक विवरण तयार गर्न लगाइएकोमा उक्त दुई विवरणमा देहायअनुसार गत वर्षको जिम्मेवारी रु ७,९५,६५,५५२।४०यस वर्षको प्राप्ति रु४९६,७,५०,०१०।७ वर्षको भुक्तानी रु ५१,६६,७४,९५८।१८ र बैङ्क मौज्दात रु ५,९६,४०,६०४।९२ रहेको छ । सुत्रमा पालिकाको सम्पूर्ण आर्थिक कारोबारहरु समाविष्ट गरी म.ले.प.फा.नं.२७२ ले पालिकाको समष्टिगत आर्थिक कारोबारको यथार्थ अवस्था चित्रण गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।

विवरण	गतवर्षको जिम्मेवारी	यसवर्षको प्राप्ति	यसवर्षको भुक्तानी	बैङ्क मौज्दात
सुत्र अनुसारको वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं. २७२)	७,९५,६५,५५२।४०	३९,७६,२८,४६२।७०	४१,७५,५३,४१०।१८	५,९६,४०,६०४।९२
एकीकृत आर्थिक विवरणअनुसार	७,९५,६५,५५२।४०	४९,६७,५०,०१०।७	५१,६६,७४,९५८।१८	५,९६,४०,६०४।९२
फरक		९,९१,२१,६०४।९२	९,९१,२१,६०४।९२	

२.४ **फरक जिम्मेवारी-** पालिकाले आफ्नो कारोबारको जिम्मेवारी भिडान गरी हिसाब यकिन गर्नुपर्दछ । पालिकाको गत वर्षको लेखापरीक्षण प्रतिवेदनअनुसार रु ६,९९,०५,६६५।२४मौज्दात रहेकोमा यो वर्ष रु जिम्मेवारी सारेको छ ७,९५,६५,५५२।४०। जस अनुसार लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा उल्लेख भएको भन्दा रु ९६,५९,८८७।१६ बढी जिम्मेवारी सारेको सम्बन्धमा यकिन गर्नु पर्दछ ।

२.५ **बैकं हिसाब विवरण-** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ७६ अनुसार पालिकाको कारोबार, आय व्ययको लेखा प्रणाली तथा राजस्व र खर्च शीर्षकको वर्गीकरणअनुसार लेखाङ्कन र बैङ्क हिसाब मिलान विवरण (म.ले.प.फा.नं.२१२) तयार गरी हिसाब भिडान समेत गर्नुपर्दछ । पालिकाले बैङ्क हिसाब मिलान विवरण तयार नगरेको कारण वर्षान्तमा स्रेस्ता र बैङ्क मौज्दात देहाय अनुसार छः

सि.नं.	खाता	स्रेस्ताअनुसार मौज्दात रु.	बैङ्क स्टेटमेन्टअनुसार वर्षान्तको मौज्दात रु.	फरक रु.
१	आन्तरिक राजस्व खातत	००.००	००.००	
२	बाँडफाटबाट पाप्त राजस्व खाता	००.००	००.००	
३	आन्तरिक अनुदान खाता	००.००	००.००	
४	चालु खर्त खाता	(१४६४४००)	००.००	
५	पुजिगत खर्त खाता	१४,६४,४००।००	००.००	
६	बिबिध खर्च खाता	२३,६४,९३८।२५	२३,६४,९३८।२५	
७	स्थानिय तह धरौटी खाता	४३,९४,०३०।००	१,००,८९,४१६।००	
७	स्थानिय तह धरौटी खाता	५६,९५,३८६।००	००।००	
८	स्थानिय तह संचितकोष खाता	४,२७,०७,७२४।८५	४,२७,०७,७२४।८५	
९	स्थानिय तह आकस्मिक कोष खाता	२६,९४,४९८।५०	२६,९४,४९८।५०	
१०	स्थानिय तह बिभाज्य कोष	१२,२७,६२०।००	१२,२७,६२०।००	
१०	स्थिनिय तह प्रकोप व्यवस्थापन खाता	५,५६,४०७।३२	५,५६,४०७।३२	
	जम्मा	५,९६,४०,६०४।९२	५,९६,४०,६०४।९२	

स्रेस्ता र बैकको मौज्दात भिडान हुने गरी काम गर्ने कार्यलाई आगामी दिनमा पनि पालिकाले निरन्तरता दिनु पर्दछ ।

३ राजस्व आन्तरिक नियन्त्रण

३.१ **आय अनुमान-** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६६ बमोजिम स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले पालिकामा प्राप्त हुने आन्तरिक आयसमेतको व्यवस्थापन गर्न सक्ने व्यवस्था छ । पालिकाले पेश गरेको आय-

व्ययको अनुमानमा आन्तरिक आयतर्फ मालपोत, कर, सेवा शुल्क, दस्तुर वापत अनुमानित रु. १,१६,००,०००।- प्राप्त हुने प्रक्षेपण गरेकोमा आर्थिक वर्ष २०७९।८० मा रु. ६२,४५,३२९।- अर्थात् अनुमान भन्दा ४६ प्रतिशत कम आय प्राप्त गरेको छ । आम्दानीका अन्य स्रोतको पहिचान गरी आयको अनुमान यर्थाथपरक बनाई आय आर्जन बृद्धि गर्नेतर्फ विशेष ध्यान दिन आवश्यक देखिएको छ । पालिका भित्र रहेका करदाताहरुको अभिलेख व्यवस्थित नरहेको एवं बुझाउन ल्याएको अवस्थामा मात्र कर एवं शुल्क बुझी लिने परिपाटी रहेकोले उल्लिखित असुली यथार्थ मान्न सक्ने अवस्था देखिएन । आन्तरिक आयमा प्राप्त आय र प्राप्त हुनुपर्ने आय सम्बन्धमा कार्यालयले समेत परिमाण भिडान गरेको पाईएन। साथै राखुपर्ने मलेप फारमहरु समेत पूर्ण रुपमा प्रयोग गरेको पाईएन। तसर्थ प्राप्त हुनुपर्ने राजस्व सम्बन्धमा यकिन भिडान गर्न सक्ने अवस्था छैन् । पालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र करदाताको अभिलेख अद्यावधिक गरी करको दायरामा ल्याउदै कार्यालयले आम्दानीका सबै स्रोतको पहिचान गरी आयको अनुमान यर्थाथपरक बनाई आयआर्जन वृद्धि गर्ने तर्फ ध्यान दिन आवश्यक छ ।

३.२ **आन्तरिक आय-** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६६ बमोजिम स्रोत अनुमान तथा वजेट सीमा निर्धारण समितिले पालिकामा प्राप्त हुने आन्तरिक आय समेतको व्यवस्थापन गर्न सक्ने व्यवस्था छ । पालिकाले आर्थिक वर्ष २०७९।८० मा केन्द्रीय अनुदानबाट गरेको खर्चका तुलनामा आन्तरिक आयको स्थिति देहाय बमोजिम छ ।

केन्द्रीय अनुदानबाट खर्च	आन्तरिक आय	आन्तरिक आय प्रतिशत
४०,४९,४३,७०७.६८	६२,४५,३२९	१.५५

उपर्युक्त विवरण अनुसार स्थानीय तहमा प्राप्त केन्द्रीय अनुदानबाट भएको खर्चको तुलनामा आन्तरिक आयको हिस्सा १.५५ प्रतिशत मात्र रहेको छ । त्यसैले पालिकाको आन्तरिक आय सङ्कलनको दायरालाई फराकिलो पार्दै आन्तरिक आय बृद्धि गर्नेतर्फ ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ ।

३.३ **कर तथा शुल्क असुली-** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ५५, ५७, ५८ र ५९ मा एकीकृत सम्पत्ति कर र घरजग्गा कर, घरजग्गा वहाल कर, व्यवसाय कर र वहाल विरौटी शुल्क उठाउने व्यवस्था रहेको छ । ती आय शीर्षकमा आय अनुमान र असुली स्थिति निम्नानुसार रहेको देखिन्छ ।- आय शीर्षकमा आय अनुमान र असुली स्थिति निम्नानुसार रहेको देखिन्छ ।

आय शीर्षक	**अनुमान**	**असुली**	**असुली प्रतिशत**
एकीकृत सम्पत्ति कर र घरजग्गा कर	१७,००,०००।-	१३,५२,७९१।-	७९.५८
घरजग्गा वहाल कर	९०,०००।-	१,४०,७३६।-	१५६.३७
व्यवसाय कर	८,५०,०००।-	०	०
वहाल विरौटी कर	९००००।-	१,०१,४२९।-	११२.७

पालिका भित्र रहेका करदाताहरुको अभिलेख व्यवस्थित नरहेको एवं बुझाउन ल्याएको अवस्थामा मात्र कर एवं शुल्क बुझ्ने परिपाटी रहेकोले उल्लिखित असुली यथार्थ मान्न सक्ने अवस्था देखिएन । तसर्थ आफ्नो क्षेत्रभित्र करदाताको अभिलेख अद्यावधिक गरी करको दायारामा ल्याउनु पर्दछ ।

३.४ **राजश्व दाखिला-** आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ को दफा २८ मा सरकारी नगदी सोही दिन वा त्यसको भोलिपल्ट यथास्थानमा दाखिला नगरेको देखिन आएमा सम्बन्धित तालुक कार्यालय वा विभागीय प्रमुखले दश दिनसम्म ढिलो गरेको भए दाखिला गर्न बाँकी रकम र सो रकमको दश प्रतिशतले जरिवाना गरी सो समेत दाखिला गर्न लगाउने र सोभन्दा बढी ढिलो गरेको भए १० प्रतिशतका दरले जरिवाना गरी दाखिला गर्न लगाई कसुरको मात्रा अनुसार प्रचलित कानून बमोजिम कारबाही कारबाही समेत गर्न, गराउन सक्ने व्यवस्था छ । पालिकामा वडाको राजश्व दाखिला ढिलो भएकोले ऐनमा भएको व्यवस्था अनुसार तोकिएको अवधि भित्र दाखिला गरेको/गर्न लगाएको छैन । ढिलो दाखिला रकममा पालिकाले जरिवाना एकिन गरी असुल गरेको समेत देखिएन । अतः पालिकाले असुली आम्दानी रकम समयमा दाखिला नगर्ने पदाधिकारीलाई जिम्मेवार बनाई जरिवाना सहित असुल गर्नेतर्फ ध्यानदिनु पर्दछ ।

४ संगठन तथा कर्मचारी व्यवस्थापन

४.१ **प्रशासकीय संगठन र जनशक्ति व्यवस्थापन**– स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ८३ बमोजिम स्थानीय तहको कार्यबोझ, राजस्व क्षमता, खर्चको आकार र स्थानीय आवश्यकता समेतलाई ध्यानमा राखी कर्मचारी समायोजन भएपछि मात्र संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षणका आधारमा स्थानीय तहमा संगठन संरचना कायम हुने व्यवस्था छ । पालिकामा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत सहित ४३ दरबन्दी स्वीकृत रहेकोमा २७ जना पदपूर्ती भएको देखिन्छ । लेखापरीक्षणको क्रममा प्राप्त विवरण अनुसार कार्य व्यवस्थापनका दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण मानिएका पशु अधिकृत, लेखा अधिकृत, आ.ले.प. सहित १६ पदहरु रिक्त रहेका छन् । दरबन्दी बमोजिम जनशक्तिको पूर्णता नहुँदा विषयगत कार्यक्रम सञ्चालन, सेवा प्रवाह तथा पालिकाको समग्र कार्य सम्पादनमा असर परेको स्थिति छ । तसर्थ रिक्त पदहरु यथाशक्य छिटो पूर्ति गरी सेवा प्रवाह प्रभावकारी बनाउनुपर्दछ।

४.२ **कर्मचारी करार**– स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ८३ मा स्थानीय तहले आफ्नो अधिकार क्षेत्र र कार्यबोझको विश्लेषण गरी संगठन तथा व्यवस्थापन सर्भेक्षणको आधारमा स्थायी प्रकृतिको कामको र सेवा करारबाट लिईने कर्मचारीको दरबन्दी प्रस्ताव गर्नुपर्ने र अस्थायी दरबन्दी सृजना गर्न नसकिने व्यवस्था छ । संगठन तथा व्यवस्थापन सर्भेक्षण वेगर पालिकाले विभिन्न ५९ जना कर्मचारीहरु करारमा राखि रू.१,६३,१०,९७८। खर्च लेखेको छ ।

५ आर्थिक सहायता र अन्य विविध खर्च

५.१ **खाना तथा विविध खर्च**– स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७१ बमोजिम व्ययको बजेट अनुमान आन्तरिक आयको परिधिभित्र रही औचित्यताको आधारमा विविध खर्च गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । तर पालिकाले यस वर्ष खाना तथा विविधतर्फ रू.११,३१,५२९। खर्च गरेको छ।जुन पालिकाको कुल आन्तरिक आय रू.६२,४५,३२९ को १८.११ प्रतिशत हो। यस्तो खर्च औचित्यको आधारमा गर्नु पर्दछ ।

५.२ **आर्थिक सहायता-** पालिकाले स्पष्ट मापदण्ड र कार्यविधि तर्जुमा गरी तथा बजेट विनियोजन गरेर मात्र आर्थिक सहायता वितरण गर्नु पर्दछ। पालिकाले मापदण्ड र कार्यविधि तयार नगरी विभिन्न ५० व्यक्तिहरुलाई रू.२,०००। देखि रू.१५,०००। सम्म जम्मा रू.२,६९,०००। आर्थिक सहायता वितरण गरेको छ । उक्त रकम पालिकाको कुल आन्तरिक आय रू. ६२,४५,३२९। को ४.३० प्रतिशत हुन आउँछ । निश्चित विधि र मापदण्ड वेगर आर्थिक सहायता वितरण गर्ने प्रक्रियामा नियन्त्रण हुनु पर्दछ ।

६ सम्पत्ति उपयोग र संरक्षण

६.१ **जिन्सी व्यवस्थापन** - आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तिय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ९९ मा जिन्सी निरिक्षण गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेवमोजिम पालिकाले जिन्सी निरिक्षण प्रतिवेदन पेस गरेको छ। आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तिय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ९९ को उपनियम ४ अनुसार लिलाम विक्री गर्नुपर्ने मालसामान ६ महिना भित्र र मर्मत संभार गर्नुपर्ने मालसामान ३ महिना भित्र गरी सक्नुपर्ने व्यवस्था छ । यस पालिकाको आ.व. २०७९।८० को जिन्सी निरीक्षण प्रतिवेदनले लिलाम विक्री गर्नुपर्ने भनी उल्लेख गरेका ७ वटा डेस्कटप कम्प्युटर, ६ वटा ल्यापटप, ११ वटा प्रिन्टर लगायत २४ प्रकृतिका वटा मालसामान तथा मर्मत गर्नुपर्ने भनी उल्लेख गरेका २ वटा मोटरसाईकल, ३ वटा डेस्कटप कम्प्युटर, ४ वटा ल्यापटप, ४ वटा प्रिन्टर लगायत ३१ प्रकृतिका मालसामान उक्त नियमावलीको नियम ९९ अनुसार लिलाम विक्रि तथा मर्मत संभार गरी जिन्सी सम्बन्धी व्यवस्था लाई चुस्त र दुरुस्त वनाउनु पर्नेमा सो गरेको देखिएन ।जिन्सी निरीक्षण प्रतिवेदनले उल्लेख गरे अनुसार चालु हालतमा नरहेका जिन्सी सामानहरु लिलाम तथा मर्मतको कारवाही अगाडी वढाउनु पर्ने देखिन्छ।

६.२ **सार्वजनिक सम्पत्तिको अभिलेख-** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ९७ मा पालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रको सरकारी, सामुदायिक तथा सार्वजनिक सम्पत्तिको रेखदेख, मर्मत सम्भार र संरक्षण गर्नुपर्ने व्यस्था छ । पालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्रको सार्वजनिक सम्पत्तिको अभिलेख राखेको पाइएन । सार्वजनिक पर्ति ऐलानि जग्गा तथा सम्पत्तिको अतिक्रमण भए नभएको अनुगमन हुने अवस्था देखिदैंन । संरक्षण उपयोग नीति र मापदण्ड पालना भएको छैन् । पालिकाले आफ्नो क्षेत्र भित्रको सम्पत्तिको अभिलेख, रेखदेख, मर्मत सम्भार एवं संरक्षण गर्नु पर्दछ ।

६.३ **सरकारी तथा सार्वजनिक जग्गा संरक्षण, उपयोग तथा हक हस्तान्तरण-** स्थानीय सरकार सञ्चाल ऐन, २०७४ को दफा ९७ मा गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रको सरकारी सामुदायिक तथा सार्वजनिक सम्पत्तिको रेखदेख, मर्मत सम्भार र संरक्षण गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रको सार्वजनिक सम्पत्तिको मर्मत सम्भार एवं संरक्षण गरेको र अभिलेख राखेको पाइएन । पालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रको सम्पत्तिको रेखदेख मर्मत सम्भार एवं संरक्षण गर्नु, गराउनु र अभिलेख राख्नु पर्दछ ।

६.४ **जिन्सी लगत खाता-** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ९७, ९८ र १०४ अनुसार साविकको गाविस र विषयगत कार्यालयको चल अचल सम्पत्ति, दायित्व तथा अभिलेख उक्त कार्यालयहरु समाहित भएका पालिकामा स्वतः हस्तान्तरण हुनुपर्ने र यसरी हस्तान्तरण हुने सम्पूर्ण सम्पत्तिको अभिलेख तथा जिन्सी लगत खाता २०७५ असार मसान्तभित्र स्थानीय तहले तयार गरी प्रतिबेदन तयार गर्नुपर्नेमा गरेको नदेखिएकोले प्रतिवेदन तयार गर्नेतर्फ ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ।

७ **पेश्की बाँकी** - आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ५० मा पेश्की दिईएको रकम तोकिएको म्याद भित्र फस्यौट गर्नु गराउनु पेश्की लिने दिने दुवै थरिको कर्तव्य हुने उल्लेख छ । पालिकाले निम्न कर्मचारी तथा संस्थालाई दिएको पेश्की आर्थिक वर्षको अन्त्यसम्म फस्यौट नभई रु.१,७५,२३,४६४।- बाँकी रहेको देखिन्छ । निम्नानुसारको म्याद नाघेको पेश्की रु. १,२२,८९,४५४।- फस्यौट गर्न बाँकी रहेकोले उक्त पेश्की नियमानुसार फस्यौट गर्नुपर्ने रु.

सि. नं.	पेश्की लिएको मिति	गो.भौ.	पेश्कीको विवरण	पेश्की लिने व्यक्ती, फर्म वा कम्पनीको नाम	खर्च उपशिर्षक	जम्मा बाँकी पेश्की		
						म्याद ननाघेको	म्याद नाघेको	जम्मा

	ठेकेदार							
१	२०७९/१०/०४	७३	वित्तीय समानिकरण संघबाट साझेदारी निर्माण कार्यको लागि छुट्याइएको रकम (म्याचिङ फण्ड)	चन्द्रशेखर डिजाइन एण्ड कन्स्ट्रक्सन प्रा.लि.	३११५९	४५२०००	०	४५२०००
२	२०७९/१०/२२	९०	वित्तीय समानिकरण संघबाट साझेदारी निर्माण कार्यको लागि छुट्याइएको रकम (म्याचिङ फण्ड)	चन्द्रशेखर डिजाइन एण्ड कन्स्ट्रक्सन प्रा.लि.	३११५९	४५२०००	०	४५२०००
३	२०७९/११/०८	१०८	कंक बजार क्षेत्र सडक स्तरोन्नती	कलाकानडा कन्ट्रक्सन एण्ड सप्लाइ प्रा.लि.	३११५९	१०४४३३	०	१०४४३३
४	२०८०/०१/२०	१३	देखतभुली स्वास्थ्य चौकीको लागि आधुनिक भवन निर्माण	शिवलिङ्ग शिव शंकर जे.भि.	३११५९	१६६९४२७	०	१६६९४२७
५	२०८०/०२/१९	२१	देखतभुली स्वास्थ्य चौकीको लागि आधुनिक भवन निर्माण	शिवलिङ्ग शिव शंकर जे.भि.	३११५९	५६७०००	०	५६७०००
६	२०८०/०२/१९	२९६	वित्तीय समानिकरण संघबाट साझेदारी निर्माण कार्यको लागि छुट्याइएको रकम (म्याचिङ फण्ड)	चन्द्रशेखर डिजाइन एण्ड कन्स्ट्रक्सन प्रा.लि.	३११५९	५६७०००	०	५६७०००
७	२०८०/०३/१३	३७५	म्याचिङ्ग फण्ड	रुद्रावती । सति साबित्री । प्रेम डेभलपर्स जेभी	३११५९	०	२९२५०००	२९२५०००
८	२०८०/०३/१३	३७५	सडक कालोपत्रे	रुद्रावती । सति साबित्री । प्रेम डेभलपर्स जेभी	३११५१	०	२९२५०००	२९२५०००

९	२०८०/०३/२४	५०१	वित्तीय समानिकरण संघबाट साझेदारी निर्माण कार्यको लागि छुट्याइएको रकम (म्याचिङ फण्ड)	रुद्रावती । सति साबित्री । प्रेम डेभलपर्स जेभी	३११५९	०	२९२५००००	२९२५००००
१०	२०८०/०३/२४	५०१	सडक कालोपत्रे	रुद्रावती । सति साबित्री । प्रेम डेभलपर्स जेभी	३११५१	०	२९२५००००	२९२५००००
११	२०८०/०३/२४	५४९	वित्तीय समानिकरण संघबाट साझेदारी निर्माण कार्यको लागि छुट्याइएको रकम (म्याचिङ फण्ड)	कालिजेल निर्माण सेवा	३११५९	०	३४२७०४	३४२७०४
१२	२०८०/०३/२४	५४९	वित्तीय समानिकरण संघबाट साझेदारी निर्माण कार्यको लागि छुट्याइएको रकम (म्याचिङ फण्ड)	चन्द्रशेखर डिजाइन एण्ड कन्ट्रक्सन प्रा.लि.	३११५९	०	२४६७५०	२४६७५०
	संस्थागत							
	२०८०/०३/२०	३२९	कंक बजार क्षेत्र सडक स्तरोन्नती	नेपाल विद्युत प्राधिकरण	३११५९	४८२१५०	०	४८२१५०

कार्यालयले गत विगत आ.व.को बाँकी पेश्की सार्वजनिक खरिद नियमावली,२०६४ बमोजिम फछ्यौंट गर्नुपर्दछ ।

पेश्की	१,२२,८९,४५४

८ **आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७८ बमोजिम आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयारगरेको भए तापनि यसको प्रभावकारी कार्यान्वयन गरेको पा गरेको पाइएन । यस सम्वन्धमा देखिएका अन्य व्यहोराहरु तपशिल बमोजिम रहेका छन ।

· पालिकाले कार्यक्रमगत तथा योजनागत खाता राखेको पाईएन । साथै पालिकाबाट यस वर्ष संचालित कार्यक्रम तथा योजनाको कार्यान्यवयन र सेवा प्रवाह समेतको वार्षिक कार्यक्रम अनुसारको प्रगति प्रतिवेदन तयार गरेको पाईएन,

· स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ११ अनुसार आफ्नो क्षेत्र भित्रको आधारभूत तथ्याकं संकलन अभिलेखांकन र व्यवस्थापन गर्नुपर्नमा गरेको पाइएन,

· आन्तरिक नियन्त्रण तथा लेखापरीक्षण समितिको गठन गरेको पाइएन,

· कार्यालयले उद्देश्य प्राप्तिमा आइपर्ने सम्भावित जोखिमहरु पहिचान गरि निराकरणको प्रयास गरेको अभिलेख राखेको पाइएन,

· ठेक्काहरुको विस्तृत विवरण देखिने गरि ठेक्का खाता, आयोजना खाता र कन्टिन्जेन्सी खाता राखेको पाईएन,

· कन्टेन्जेन्सी योजना तथा कार्यविधि तयार गरीव्यवस्थित गरेको पाइएन,

· सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ को नियम ७ र ८ खरिद अनुसार गुरुयोजना र वार्षिक खरिद योजना तयार गर्नुपर्नेमा तयार गरेको पाइएन, ·

· पालिकाबाट संचालन भएका विभिन्न योजना निर्माण गर्न गठन गरेका उपभोक्ता समिति मान्यता प्राप्त हुने गरी दर्ता गरेको पाइएन, · सार्वजनिक खरिद नियावली २०६४ को नियम ९७ अनुसार यस वर्ष कार्यसम्पन्न भएका आयोजना तथा कार्यक्रमहरु उपभोक्ता समितिलाई हस्तान्तरण गर्नुपर्नेमा गरेको पाईएन,

· स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७४(२) अनुसार सार्वजनिक खरिद नियमावली वनाई लागु गर्न सक्ने व्यवस्थाबमोजिम सार्वजनिक खरिद नियमावली तर्जुमा गरेको पाइएन,

· वातावरण संरक्षणको एकिकृत दीर्घकालिन योजना तयार गरेको पाइएन,

· वेरुजुको लगत अद्यावधिक गरी व्यवस्थित रुपमा अभिलेख राखेको पाइएन,

· स्थानीय सार्वजनिक लेखा समिति गठन गरी बेरुजु फछ्र्यौंटको कार्यदल बनाएर कार्यान्वयन गर्ने गरेको भेटिएन,

· न्यायिक समिति मेलमिलाप कक्षको व्यवस्था गरेको छैन,

· सुशासन व्यवस्थापन तथा सञ्चालन नियमावली, २०६५ अनुसार नागरिक वडापत्रमा उल्लेखित सेवाहरुको कार्यान्वयन स्थिती अनुगमन गर्न अनुगमन संयन्त्र तय गरेको पाईएन,

· संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयको मिति २०७३।१२।२५ को आर्थिक कारोबार तथा खाता सञ्चालन सम्बन्धमा थप स्पष्ट पारिएको परिपत्रको दफा १७ बमोजिम यस पालिका तथा पालिकामा समाहित भएका साविकका गाउँ विकास समितिहरुको नाममा रहेको पेश्की तथा बेरुजु अभिलेख समायोजन भएको पालिकामा कायम गरी नियमानुसार पेश्की फछ्र्यौट तथा बेरुजु सम्परीक्षण कार्य गर्नुपर्नेमा यस पालिकामा समाहित भएका साबिकका विषयगत कार्यालयको बेरुजू लगत तथा सम्परीक्षणको अभिलेख पालिकाले यकिन गरी अध्यावधिक गरेको पाइएन ।

आन्तरिक नियन्त्रण कमजोर हुँदा पालिकाको वित्तीय सुशासन तथा समग्र सेवा प्रवाह कमजोर हुने देखिन्छ । फलस्वरुप सार्वजनिक जवाफदेहिता र उत्तरदायित्व कायम हुन सक्दैन । तसर्थ, पालिकाले आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई तोकीए बमोजिम प्रभावकारी र विश्वशनीय बनाइ सेवा प्रवाह सुदृढ बनाउने तर्फ ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ ।

९ कानून निर्माण एवं कार्यान्वयन

९.१ **कानुन निर्माणको अवस्था-** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को परिच्छेद १५ दफा १०२ को उपदफा १ मा गाउँपालिका तथा नगरपालिकाले आफ्नो अधिकार क्षेत्र भित्रका विषयमा ऐन बनाउन सक्ने व्यवस्था छ भने सोही ऐनको सोही दफाको उपदफा २ मा ऐनको अधिनमा रही कार्यापालिकाले आवश्यकतानुसार नियम निर्देशिका कार्यविधि र मापदण्ड बनाउन सक्ने व्यवस्था रहेको छ । सोही ऐनको सोही दफाको उपदफा ३ बमोजिम स्थानीय तहले बनाएको कानुन स्थानीय राजपत्रमा प्रकाशित गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । यस पालिकाले दिएको विवरण अनुसार हालसम्म २७ ऐन, ४ नियमावली, ८ नीति, ५५ कार्यविधि, ३ मापदण्ड, ९ निर्देशिका, ३ आचार संहिता र अन्य कानुन ७ सहित जम्मा ११६ कानुनहरु निर्माण भएको देखिन्छ । सो कानुनहरु मध्ये आर्थिक वर्ष २०७९।८० मा ६ ऐन, ९ कार्यविधि, १ मापदण्ड, ३ निर्देशिका, २ आचारसंहिता र १ अन्य कानुन गरी जम्मा २२ कानुनहरु निर्माण भएको देखिन्छ । हालसम्म आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली बनेको देखिएन । निर्मित कानुनहरुको आंशिक रुपमा मात्र स्थानीय

राजपत्रमा प्रकाशित भएको देखिन्छ । स्थानीय तहलाई उत्पादन र वितरणको केन्द्र तथा सार्वजनिक सेवा प्रवाह र सुशासनको नमुनाको रुपमा विकास गर्नको लागि आवश्यक कानुनहरुको निर्माण गरी कानुनी सामञ्जस्यता र तादाम्यताका साथ प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्नु जरुरी देखिन्छ ।

९.२ **न्यायिक समितिको कार्यसम्पादनको अवस्था-** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को परिच्छेद ८ मा न्यायिक कार्य सम्बन्धी व्यवस्था रहेको छ । सोही परिच्छेदको दफा ४६ मा गाउँपालिका तथा नगरपालिकामा नेपालको संविधानको धारा २१७ बमोजिम न्यायिक समिति रहने व्यवस्था छ । त्यस्तै दफा ४७ मा न्यायिक समितिको अधिकारक्षेत्रको बारेमा व्यवस्था रहेको छ । यस पालिकाको न्यायिक समितिको लागि न्यायिक मेलमिलाप कक्षको समेत व्यवस्था गरेको देखिन्छ । पालिकाले उपलब्ध गराएको विवरण अनुसारअघिल्लो आर्थिक बर्षको फछ्र्यौंट गर्न बाँकी उजुरीहरु रहेकाछैनन् । आर्थिक वर्ष २०७९।८० मा जम्मा ३ उजुरीहरु दर्ता भएकोमा सबै उजुरीहरु फछ्र्यौंट भएको देखिन्छ । प्राप्त उजुरीहरु फछ्र्यौंट भएको भएतापनि कम उजुरी प्राप्त हुनुले न्यायिक समितिमा आम नागरिकको विश्वास कमजोर देखिन्छ । यसरी न्यायिक समितिको क्षमता र नागरिकको विश्वास कमजोर हुँदा आम नागरिकले स्थानीय स्तरबाटै न्याय पाएको अनुभुति गर्न सक्दैनन् । यसर्थ, आम नागरिकको सहज पहुँच कायम गरी न्यायिक अधिकार प्राप्त गरेको अनुभूति दिलाउने गरी न्यायिक समितिको क्षमता विकास गर्नु जरुरी छ ।

१० **कार्य सम्पादन कार्यतालिका पेश नभएको-** सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ तथा सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ को व्यवस्था बमोजिम कुनैपनि निर्माण व्यवसायीसँग भएको निर्माण कार्यको सम्झौंता भएको मितिले १५ दिन भित्र कार्यतालिका पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । यो पालिकाले ठेक्का लगाएको कुनै पनि निर्माण व्यवसायीले कार्य सम्पादन कार्यतालिका पेश गरेको पाइएन । कार्यतालिका बमोजिम कामको परिमाण र बाँकी समय बीचमा तुलना गरी म्याद थप गर्नु पर्ने अनुगमन गरी कामको प्रगतिको बारेमा निर्देशन दिने जस्ता कार्य गर्न सहज हुने तथा कार्यतालिका सम्झौताको एक अंग भएकोले कार्यतालिका अनिवार्य गरी सोही बमोजिम कार्यान्वयन भए नभएको अनुगमन गरी व्यवस्थित गर्नुपर्दछ ।

११ बजेट तथा कार्यक्रम

११.१ **रकमान्तर–** आर्थिक कार्यविधि तथा बित्तिय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ को दफा २० बमोजिम कुनै एक अनुदान संकेत अन्तरगतको बजेट उपशिर्षकमा अपुग भएमा सोही शिर्षकमा तोकिएको एक वा एक भन्दा बढी अनुदान संकेत अन्तर्गतको उपशिर्षकमा बचत हुने रकम मध्यबाट बिनियोजन ऐनमा तोकिएको सिमा भित्र रही रकमान्तर गर्न सकिने ब्यवस्था छ । नगरपालिकाकाको बिनियोजन ऐन २०७७ मा रकमान्तरको प्रावधान रहेको छैन । कार्यपालिकाको निणर्य बमोजिम बिभिन्न शिर्षकमा कुल रू ४ करोड ३१ लाख १६ अर्थात कुल बजेट रू ३९ करोड ७६ लाख २८ हजारको १०.८४ प्रतिशत रकमाान्तर गरी खर्च गरेको देखिन्छ । अत यस्तो कार्यमा नियन्त्रण हुनु पर्दछ ।

११.२ **बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा-** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६७(१) मा बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समिति गठन गरी आगामी वर्षको नीति तथा कार्यक्रम, बजेट तथा कार्यक्रम, कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण, विषय क्षेत्रगत कार्यक्रम, योजना तथा कार्यक्रममा दोहोरोपना हुन नदिई आपसी तादाम्यता तथा परिपूरकता कायम गर्नुपर्ने ब्यवस्था रहेको छ । यस पालिकामा सो समिति गठन गरेको भएता पनि आगामी आर्थिक वर्षको नीति तथा कार्यक्रम, कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण र कार्यक्रमबीच परिपूरकता कायम गर्ने सन्दर्भमा गरेको कामको विवरण लेखापरीक्षणको समयमा पेश हुन नसकेकोले बजेट तर्जुमा गर्दा ऐनमा भएको ब्यवस्थाको पुर्ण रुपमा पालना भएको छ भनी आश्वस्तता हुन सकिएन ।

पालिकाले कानुनमा भएको व्यवस्थाको पूर्णरुपमा पालना गरी नीति तथा कार्यक्रम, कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण र कार्यक्रमबीच परिपूरकता कायम गर्ने तर्फ ध्यान दिनु पर्दछ ।

११.३ **खर्च बिश्लेषण-** पालिकाले यस बर्ष कुल आन्तिरक आयबाट रु ६२,४५,३२९।००राजस्व बाँडफाँड र अनुदानबाट रू ३९,१३,८३,१३३।०० समेत रु ३९,७६,२८,४६२।७० आम्दानी भएकोमा चालु तर्फ रु २३,०६,२०,५१२।५२ र पूँजिगत तर्फ रु १८,६९,३२,८९७।६६ समेत रु ४१,७५,५३,४१०।१८ खर्च भएको छ । खर्च मध्ये आन्तरिक आयको हिस्सा १.४९ प्रतिशत रहेको छ । यस बर्ष पदाधिकारी सुबिधामा रु ६०,००,०००।०० खर्च भएको छ जुन आन्तरिक आयको ९६.०७. प्रतिशत रहेको छ । पालिकालाई प्राप्त भएको सबै अनुदान र राजस्व बाँडफाँडको रकमबाट ५५.२३प्रतिशत चालु र ४४.७६ प्रतिशत मात्र पूँजिगत निर्माणमा खर्च भएको देखिन्छ । यसबाट पालिकाहरुले विकास निर्माण प्रयोजनमा न्युन खर्च गरेको प्रशासनिक प्रयोजनमा बढि खर्च भएको देखिन्छ । प्रशासनिक खर्च नियन्त्रण गर्दै प्राप्त अनुदान र राजस्व बाँडफाँडको रकम अधिक रुपमा विकास निर्माण प्रयोजनमा परिचालन गरिनु पर्दछ ।

११.४ **त्रैमासिक खर्च -** आर्थिक कार्यविधि तथा बित्तिय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३५ मा त्रैमासिक बिवरण बनाई पेश गर्नु पर्ने र चौमासिक कार्य लक्ष्य तथा कर्यक्रम बमोजिम कार्यसम्पादन सम्पन्न गरी कर्यक्रम कार्यान्वयन गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । कार्यालयले त्रैमासिक विवरण तयार गरी उपलव्ध नगराई देहाय बमोजिम चौमासिक खर्चको बिवरण उपलब्ध गराएको छ । वर्षान्तमा हतारमा काम गराउँदा कामको गुणस्तरमा असर पर्ने देखिएकोले नियममा भएको व्यवस्था अनुरुप तेस्रो चौमासिकमा खर्च गर्ने परिपाटीमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ ।

सि.नं.	खर्च शीर्षक	कुल खर्च	चौमासिक खर्च (रु.हजारमा)			
			प्रथम चौमासिक	दोस्रो चौमासिक	तेसो चौमासिक	आषाढको
१	चालु	२१८०१०	५५७५३	५१३६७८	११०८८९	
२	पूँजिगत खर्चतर्फ	१८६९३२	१०६६२	२९२०८	१४७१७१	
		४०४९४३	६६३०६	८०५७६	२५८०६०	१४७५७६
	प्रतिशत	१००	१६.३७	१९.८९	६३.७३	३६.४४

उपलब्ध बिवरण अनुसार चौमासिक रुपमा खर्चको प्रकृति हेर्दा कुल खर्च मध्ये तेस्रो चौमासिकमा ६३.७३ प्रतिशत र अषाढमा ३६.४४ प्रतिशत खर्च भएको देखियो । यसरी आर्थिक बर्षको अन्तमा खर्चको भार बढी हुँदा प्रशासनिक कार्यबोझ बढी हुने अनुगमन तथा निरीक्षण हुन नसकी कामको गुणस्तर कायम गर्न कठिनाई हुने भएकोले कार्यालयले वार्षिक कार्यक्रम अनुसार समयमै खर्च व्यवस्थापन गर्नुपर्ने देखियो ।

११.५ **बजेट पेश, पारित र अख्तियारी —** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७१ मा स्थानीय तहले आगामी आर्थिक वर्षको राजस्व र व्ययको अनुमान कार्यपालिकाबाट स्वीकृत गराई असार १० गते भित्र पेश गर्ने र यसरी पेश भएको बजेट छलफल गरी असार मसान्तभित्र सभाबाट पारित गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । सोही ऐनको दफा ७३ मा सभाबाट बजेट स्वीकृत भएको ७ दिनभित्र स्थानीय तहका प्रमुखले प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई बजेट खर्च गर्ने अख्तियारी प्रदान गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । यस पालिकाको उपप्रमुखले मिति २०७९।०३।१० मा रु ८३ करोड ५७ लाखको बजेट सभा समक्ष पेश

गरेकोमा सभाबाट सोही दिनमा पारित भएको छ । यसैगरी स्थानीय तहका प्रमुखले मिति २०७९।०४।०३ मा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई बजेट खर्च गर्ने अख्तियारी प्रदान गरेको देखिन्छ । प्रचलित कानुनको अधिनमा रहि आर्थिक वर्ष भित्र सम्पन्न गरिसक्ने गरी बजेट, कार्यक्रम र योजना व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ ।

११.६ **क्षेत्रगत बजेट र खर्च -** स्थानीय तहको एकीकृत, समानुपातिक र दिगो विकासका क्षेत्रगत रुपमा समानुपातिक बजेट विनियोजन गरी खर्च गर्नुपर्ने हुन्छ । यस पालिकाको २०७९।८० को क्षेत्रगत बजेट र खर्चको स्थिति देहायअनुसार रहेको देखिन्छः रू हजारमा

मुख्य क्षेत्र	**वार्षिक बजेट**	**खर्च रकम**	**कुल खर्च मध्ये प्रतिशत**
आर्थिक विकास	३,००,१६,६७२।००	२,६०,३१,०९४।००	६.४२
पूर्वाधार विकास क्षेत्र	१६,०३,०२,०००।००	१०,३५,०३,३४७।२५	२५.५५
सामाजिक क्षेत्र	१०,२१,६०,४०४।००	९,२१,५२,५५०।५	२२.७५
संस्थागत विकास सेवा प्रवाह र सुशासन	१,१५,७२,०००।००	९०,००,५७६।५०	२.२२
कार्य सञ्चालन तथा प्रशासनिक खर्च	२०,९६,४२,६७४।३	१७,४३,५६,१३९।४२	४३.०५
जम्मा	५१,३६,९३,७५०।३३	४०,४९,४३,७०७।६८	१००

उपरोक्त विवरण अनुसार सभाले विनियोजन गरेको बजेट मध्ये कार्य सञ्चालन तथा प्रशासनिक क्षेत्रमा सबै भन्दा बढी ४३.०५ प्रतिशत र संस्थागत विकास सेवा प्रवाह र सुशासनमा सबै भन्दा घटी २.२२ प्रतिशत रहेको छ ।

१२ **स्थानीय तथ्याङ्क, अभिलेख तथा स्रोत नक्साङ्कन -** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ बमोजिम स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्रभित्रको आधारभूत तथ्याङ्क संकलन, अभिलेख र सो को ब्यवस्थापन गर्नुपर्ने तथा आफ्नो क्षेत्रभित्रको शैक्षिक, भौगोलिक अवस्था, प्राकृतिक श्रोत अन्तर्गत खानी, जंगल तथा अन्य श्रोत, पूर्वाधार अन्तर्गत सडक, पुल, खानेपानी लगायतको अभिलेख तथा श्रोत नक्साङ्कन सहितको पालिकाको प्रोफाइल तयार गर्नुपर्ने ब्यवस्था छ । पालिकाले स्थानीय तथ्याङ्क सम्बन्धी नीति, कानून र सोको मापदण्ड बनाएको तथा स्रोत नक्साङ्कन गरेको देखिएन । स्थानीय तहका हरेक प्राथमिकीकरणका क्रियाकलाप सञ्चालनमा तथ्याङ्कले महत्वपूर्ण भूमिका खेल्ने हुँदा सो को संकलन र अभिलेख राख्ने कार्यमा पहल हुनु आवश्यक छ । तथ्याङ्क बेगर प्राथमिकतामा राखिएका योजना, बजेट, प्रक्रिया र कार्यान्वयनले उचित सार्थकता नपाउने हुँदा यसतर्फ पालिकाले अभिलेख ब्यवस्थापनमा ध्यान दिनु पर्दछ ।

१३ **बेरुजु लगत-** महालेखा नियन्त्रक कार्यालयले २०७६।७७ देखि नयाँ सरकारी लेखा फारामहरु तीनै तहका सरकारले लागू गर्नु पर्ने गरी ०७६/४/९ मा परिपत्र गरेको थियो । सो परिपत्र अनुसार कार्यालयले महालेखा नियन्त्रक कार्यालयबाट लागू गरेका फारामको अनिवार्य रुपमा राख्नुपर्दछ । पालिकाले बेरुजु लगत खाता म. ले. प. फा. नं. ८०१, सम्परीक्षण गोश्वारा अभिलेख खाता म. ले. प. फा. नं. ८०५ लगायत बेरुजु लगत र फर्स्यौटका लागि आबश्यक म. ले. प. फा. नं. प्रयोगमा ल्याउनु पर्दछ ।

१४ **वैठक भत्ता (पालिका चालु) (५२-२०७९-७-६)-** आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३९ को उपनियम ५ मा जिम्मेवार व्यक्तीले खर्च लेख्नु अघि त्यस्तो रकम खर्च गर्न वा भुक्तानी दिन आवश्यक विल भरपाई र कागजात संलग्न भए वा नभएको तथा संलग्न कागजात अनुसार भुक्तानी दिन रीत पुगे वा नपुगेको जाँच गर्नु पर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले पदपुर्ति समितिको वैठक भत्ता वाफत मिति २०७९।०५।१६ मा पटक पटक गरि जम्मा रू.१०४५५०। भुक्तानी भएको छ। यसरि एउटै दिन ११ पटक वैठक वसि भुक्तानी भएको रकम नियम सम्मत नदेखिएको रू.

क.सं.	मिति र समय	उपस्थिति	रकम
१	२०७९।०५।१६ दिउसो ४:४५ वजे	८ जना	१०२००।
२	२०७९।०५।१६ दिउँसो ४:३० वजे	९ जना	११४७५।
३	२०७९।०५।१६ दिउँसो ४:१५ वजे	५ जना	६३७५।
४	२०७९।०५।१६ दिउँसो ४ वजे	५ जना	६३७५।
५	२०७९।०५।१६ दिउँसो ३:२० वजे	९ जना	११४७५।
६	२०७९।०५।१६ दिउँसो १:१५ वजे	५ जना	६३७५।
७	२०७९।०५।१६ विहान ८ वजे	५ जना	६३७५।
८	२०७९।०५।१६ दिउँसो १२:५० वजे	९ जना	११४७५।
९	२०७९।०५।१६ दिउँसो १२:३५	९ जना	११४७५।
१०	२०७९।०५।१६ विहान ११:२५	९ जना	११४७५।
११	२०७९।०५।१६ विहान ८ वजे	९ जना	११४७५।
	जम्मा		१०४५५०।
		अनियमित भएको	१,०४,५५०

१५ **पेश्की भुक्तानी -** आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तिय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को परिच्छेद ५ को नियम ४७ मा कुनै व्यक्ति वा संस्थाले सरकारी कामको लागि पेश्की लिनु पर्दा कुन कामको लागि के कति रकम चाहिने हो त्यसको यकिन विवरण खुलाई पेश्कि माग गर्नुपर्ने व्यवस्था छ।पालिकाले सोहि अनुसार पेश्की दिनुपर्नेमा खर्च रकमको लागत अनुमान विनै पेश्की भुक्तानी गरेको छ। यस्तो भुक्तानीमा नियन्त्रण हुनुपर्ने देखिन्छ।

क स	भौ न र मिति	विवरण	रकम
१	२०४– २०७९।११।०८	अन्तर स्थानीय तह अवलोकन भ्रमणको लागी पेश्की रकम भुक्तानी	५०००००।

२	४२५– २०८०।०३।०७	सभा संचालन खर्चको पेश्की रकम भुक्तानी	१०००००।
	जम्मा		६,००,०००।

१६ **कर्मचारि कल्याण कोष-** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ९१ बमोजिम स्थानीय तहले स्थानीय सेवाका आफ्नो दरबन्दीमा कार्यरत प्रत्येक कर्मचारीले खाईपाई आएको मासिक तलबबाट १० प्रतिशत रकम कट्टा गरी सो रकम बराबरले हुन आउने रकम थप गरी जम्मा गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकामा गत बर्षको मौज्दात रू.१९,८४,९०४.५० रहेकोमा यो बर्ष रू.५००००० थप भई रू.२४,८४,९०४.५० मौज्दात रहेकोमा यो बर्ष कुनै खर्च नभई सवै रकम मौज्दातको रूपमा रहेको छ। उक्त कोषको संचालन सम्बन्धी पालिकाबाट कुनै ऐन कानूनको व्यवस्था भएको देखिएन।

१७ **आन्तरिक लेखापरीक्षण -** स्थानीय तह सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७७ (२) मा स्थानीय तहले आर्थिक कारोबारको नियमितता, मितव्ययिता, कार्यदक्षता र प्रभावकारिताको आधारमा प्रत्येक त्रैमासिक समाप्त भएको एक महिना भित्र आन्तरिक लेखापरीक्षण गराउनु पर्ने उल्लेख छ । तर पालिकाले यस वर्षको आर्थिक कारोबारको आन्तरिक लेखापरीक्षण गराएको छैन । तसर्थ कानुनमा तोकिए बमोजिम आर्थिक कारोबारको आन्तरिक लेखापरीक्षण गराई आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाउने तर्फ ध्यान दिनुपर्दछ।

त्यस्तै प्रत्येक स्थानिय तहले आफ्नो आन्तरिक कारोबार, आन्तरिक जाचँ एवं आर्थिक कार्यप्रणाली प्रभावकारी र व्यवस्थित गराउन आन्तरिक लेखापरीक्षण शाखा गठन गर्नुपर्ने व्यवस्था भए पनि आन्तरिक लेखापरीक्षण शाखा गठन भएको छैन। आन्तरिक लेखापरीक्षण शाखा गठनको अभावमा आर्थिक कारोबार अव्यवस्थित भई वित्तीय जोखिम बढ्ने संभावना रहन्छ।तसर्थ यस नगरपालिकाले आन्तरिक लेखापरीक्षण शाखा गठन गरि नियमित आन्तरिक लेखापरीक्षण गराई आर्थिक त्रुटी एवं जालसाँजीका कारण आर्थिक कारोबारमा हुन सक्ने जोखिम न्युनिकरण गर्नुपर्दछ।

१८ **प्रोत्साहन भत्ता (४४८-२०८०-३-२०)-** नेपाल सरकार अर्थमन्त्रालयले जारी गरेको कार्य सञ्चालन निर्देशिका, २०७७ को नियम ७.१.४ मा अतिरिक्त समयमा गरिने काम र सेवाबाट प्राप्त हुने नतिजा लेखा उत्तरदायि अधिकृतबाट प्रमाणित गराई प्रोत्साहन भत्ता दिन मिल्ने उल्लेख छ। त्यसै गरी उक्त नियममा त्यस्तो कार्यकालागि अतिरिक्त समय कार्य गरेको हुनुपर्ने र अनिवार्य रूपमा विद्युतिय हाजिरि लागु गर्नुपर्ने व्यवस्था छ।१४ औं सभामा वजेट निर्माण प्रक्रियामा अतिरिक्त समयमा खटे वापत कर्मचारीहरूलाई अतिरिक्त भत्ता वापत रू.२,२७,९३५। भुक्तानी भएको छ। निर्देशिकाको व्यवस्था पालना हुने गरि अतिरित्त समय काम गरेको र सेवाबाट प्राप्त हुने नतिजा को आधारमा अर्थ मन्त्रालयको स्विकृति लिएर कानुन वनाई प्रोत्साहन भत्ता वितरण गर्ने तर्फ पालिकाले ध्यान दिनु पर्ने देखिन्छ।

१९ **सशर्त पुजिगत**

१९.१ **विद्यालय भौतिक पूर्वाधार निर्माण-** शिक्षा तथा मानव श्रोत विकास केन्द्रले प्रकाशन गरेको कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिका २०७९।८० को क्रियाकलाप नं ११.१.२.१ मा प्रत्येक स्थानीय तहले विद्यालय भौतिक पूर्वाधार कार्यक्रमहरु कार्यान्वयन गर्दा सम्पूर्ण निर्माण कार्य नेपाल राष्ट्रिय भवन संहिता, २०६० अनुसार गर्नु गराउनु पर्ने, स्थानीय तह अन्तर्गतका विद्यालयमा हुने भौतिक निर्माणका कार्यहरु स्थानीय तहले आफ्नो प्राविधिक मार्फत सुपरीवेक्षण गराउने र कार्यसम्पादन प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । साथै राष्ट्रपति शैक्षिक सुधार कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागि शिक्षा तथा मानव श्रोत विकास केन्द्रद्वारा मिति २०७९।११।२१ च.नं. ६५ को निर्देशनको बुँदा नं. ४ र ५ अनुसार प्राप्त कार्यक्रम अनुरुप तोकिएको डिजाइन

ड्रइङ तथा लागत अनुमान अनुसार २ कोठे तथा ४ कोठे भवन निर्माण गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । उक्त कार्यक्रमका लागि देहायका विद्यालयलाई रु १,६४,०३,९९६।०० निकासा भएको छ । तर विद्यालय निर्माणसँग सम्बन्धित कागजात सम्बन्धित विद्यालयहरुले पालिकामा पेश गरेका छैनन् । तसर्थ निर्माणसँग सम्बन्धित कागजात तथा कार्य सम्पन्न भएको प्रतिवेदन पेश गर्नुपर्ने रू.

सि. न	बिधालयको नाम	कामको व्यहोरा	रकम
१	शारदा राष्ट्रिय माध्यामिक विद्यालय	नमुना बिधालय कार्यक्रम	१,३५,६३,७८७।०
२	पुर्णिमा आधारभुत बिधालय	२कोठे ४ कोठे भवन निर्माण	१८,२९,३८९।००
३	बैजनाथ वालज्योति आ बि	२कोठे ४ कोठे भवन निर्माण	१०,१०,८२०।००
		प्रमाण पेश नगरेको	१,६४,०३,९९६

१९.२ **अनुदान ब्यवस्थापन-** कार्यक्रम कार्यान्यिन पुस्तिका २०७९।८० मा भएको ब्यवस्था अनुसार स्थानिय तहले अनुदान प्राप्त बिधालयले निर्धारित मापदण्ड र प्रक्रिया अनुरुप गरे नगरेको नियमित रुपमा अनुगमन गरी सो को एक प्रति प्रतिबेदन शिक्षा तथा मानवस्रोत केन्द्रमा पठाउने ब्यवस्था छ । यस पालिकाले आ.व. २०७९।८० मा अनुदान दिएका निम्न विद्यालयमा कार्यक्रम वापत दिएका अनुदान रकम कार्यक्रम कायान्वयन भए, नभएको बारेमा अनुगमन गरेको पुष्टि गर्ने अनुगमन प्रतिबेदन देखिएन । अतः विद्यालयमा गएको अनुदान रकम प्रभावकारी रुपमा कायान्वयन भएको छ भनी बिश्वस्त हुने आधार देखिएन । पालिका कार्यालयले कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिकामा उल्लेख गरेको ब्यवस्था बमोजिम अनुगमन गरी प्रतिबेदन पेश गर्नु पर्दछ ।

सि.न.	विद्यालयको नाम	कार्यक्रमको नाम	रकम	कैफिएत
१	राष्ट्रिय बहुभाषिक आ बि	IT ल्याब स्थापना	६५००००।००	बिधालय जिन्सी खाता दाखिला नभएको
२	सरस्वती मा बि	IT ल्याब स्थापना	६५००००।००	बिधालय जिन्सी खाता दाखिला नभएको

१९.३ **मु. अ. कर मु. अ. कर बिजक बेगर भुक्तानी-** सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७ वमोजिम उपभोक्ता समितिले गरेको खर्चको बिल भरपाई कार्यालयलले जांच गरी प्रतिवेदन लिने व्यवस्था छ । यो वर्ष निम्न बिधालय भवन तथा अन्य भवन निर्माण उपभोक्ता समितिलाई समान खरिदमा मुल्य अभिवृद्धि कर सहित रकम भुक्तानी दिने गरी लागत अनुमान तयार गरी सोही वमोजिम कार्य सम्पन्न भई भुक्तानी भएकोमा विल पेश नभएको समानको मु.अ. कर भुक्तानी भएको देखिन्छ । यसरी बिजक बेगर मु.अ.कर भुक्तानी दिएको रू. ११९५६।०० नियमसंगत देखिएन । अतः कार्यालयले मुल्य अभिवृद्धि कर भुक्तानीको बिजक लिएको भए मु.अ.कर.समायोजन सहितको प्रमाण उपभोक्ताबाट पेश गर्न लगाउने अन्यथा उक्त मु.अ.कर असुल गरी सघिय संचित कोष दाखिला गरेको प्रमाण पेश गर्नु पर्ने देखिएको रू.

भौचर नं.	उपभोक्ता समितीको नाम	कामको बिवरण	मु.अ. कर भुक्तानी रकम	बिजक पेश भएको रकम	बिजक पेश नभएको रकम
२२।२०८० ।३।१३	पुर्णिमा आधारभुत बिधालय भवन	इटाको काम १८३९६	३३४८०	२१५२३	११९५६।००

प्रमाण पेश नगरेको	११,९५६

१९.४ **वारिण्टी कार्ड नलिएको-** सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ७ को ३ मा खरिद गरेका मालसमान वा सेवाको गुणस्तर परिक्षण गराउनु पर्ने बयवस्था छ । यस नगरपालिका कार्यालयले बैकल्पिक उर्जा र पालिकामा जडान गरिएक सोलरको भुक्तानी दिएकोमा उक्त कार्य गुणस्तर बमोजिम छ भनी गुणस्तर परिक्षण गरेको प्राबिधिक प्रतिबेदन पेश गरेको देखिएन र साथै उक्त कार्यका लागी खरिद गरेका समानको बिक्रेता आधिकारीक कम्पनीले निश्चित अवधिको लागी वारिण्टी कार्ड दिने गरेकोमा कार्यालयले कुन कम्पनीबाट खरिद गरेको हो सो एकिन भएन। अत कार्यालयले उक्त समान खरिद गरेको कम्पनीबाट जारी गरेको वारिण्टी कार्ड लिएको प्रमाण पेश गर्नु पर्दछ ।

सि.नं.	योजनाको नाम	गो भौ न र मिति	रकम
१	नबिकरणिय उर्जा प्रबिधि जडान	१७।२०८०।३।२	३९१०००।००
२	नबिकरणिय उर्जा प्रबिधि जडान	२८।२०८०।३।२४	२०९६०५।००
३	नबिकरणिय उर्जा प्रबिधि जडान	२४।२०८०।३।२४	३९२०००।००।
	जम्मा		९,९२,६०५।००

२० **लागत अनुमान वेगर मर्मत खर्च भुक्तानी (पालिका चालु)-** सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९६ अनुसार सार्वजनिक निकायमा रहेको कुनै मालसामान मर्मत गर्नुपर्ने भए सो को लिखित जानकारी सो निकायको प्रमुखलाई दिनुपर्ने र सो को जानकारी प्राप्त भएपछि यसै नियमावलीको १३ (५) अनुसार लागत अनुमान तयार गर्न लगाई खर्च लेख्नु पर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले गाडी मर्मत गर्दा लागत अनुमान तयार नगरी निम्नाअनुसारको रकम भुक्तानी दिएको देखिन्छ। मर्मत खर्च लेख्दा लागत अनुमान तयार गरी खर्च लेख्नु पर्दछ।

क्रं.स.	भौ.नं. र मिति	आपुर्तिकर्ताको नाम	गाडी नं.	भुक्तानी रकम रू.
१	४३-२०७९।०७।०२	वंगलामुखी अटो सर्भिस प्रा.लि.	वा.२ झ. ४१८६	१६८१६०।
२	१८९-२०७९।१०।२७	एम.ए. डब्ल्यु. अर्थ मुभर्स प्रा.लि.	से १ ग १३७	१८२४४९।
जम्मा				३,५०,६०९।

२१ **ईन्धन खर्च-** कार्यालयले विनियोजित बजेट खर्च गर्दा सार्वजनिक श्रोतको अधिकतम उपयोग हुने गरि मितव्यिता अवलम्बन गरी खरिद कार्य गर्नुपर्दछ। कार्यालयले यस वर्ष कार्यालय प्रयोजनका लागी र पदाधिकारीका लागि गरि जम्मा रू.४३,९४,०००। ईन्धन बापत खर्च भएको पाईयो। कार्यालयले उक्त खर्च लेख्दा कुन कुन गाडीको लागि कति कति ईन्धन उपलब्ध गराई कहाँ कहाँ गई के प्रयोगमा सवारी साधन प्रयोग भएको हो सो को सम्पूर्ण विवरण खुलाउने लगबुक, कार्यविवरण माइल मिटर, सवारी साधन नं. आंशिक रूपमा मात्र खुलाएर अभिलेख राखेकोले ईन्धन खर्च कार्यालय प्रयोजन र पदाधिकारीका लागि मात्र भएको भनी एकिन गर्न सकिएन।

२२ **अन्य कार्यालयको खर्च** - स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले स्वीकृत बजेट खर्च गर्दा नियमितता मितव्ययिता प्रभावकारिता कार्यदक्षता र औचित्यता समेतको आधारमा खर्च गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले आप्नो कार्य क्षेत्र भन्दा वाहिरको कार्यालय तथा संघ संस्थाको लागि बजेट विनियोजन गरी गरिएको निम्नानुसार खर्च मितव्ययी र बजेट प्रभावकारी भएको देखिएन। गाउँपालिकामा यस्तो प्रकृतिको खर्चले थप व्यभार वढ्दै जाने देखिन्छ। यस्तो प्रकृतिको खर्चमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।

क.स. क्	भौ.नं. ।मिति	विवरण	रकम
१	४१-२०७९।०७।०२	कारागार कार्यालय	१५१६९।
२	३२४-२०८०।०१।१३	सीमा सुरक्षा गुल्म, बेलौरी	१००००।
३	४१७-२०८०।०३।०३	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी, कञ्चनपुर	५००००।
जम्मा			७५१६९।

२३ **बोरिङ्ग खरिद (५३१-२०८०-३-२४)-** आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३९ को उपनियम १० मा जिम्मेवार व्यक्तीले खर्च लेख्नु अघि त्यस्तो रकम खर्च गर्न वा भुक्तानी दिन आवश्यक विल भरपाई र कागजात संलग्न भए वा नभएको तथा संलग्न कागजात अनुसार भुक्तानी दिन रीत पुगे वा नपुगेको जाँच गर्नु पर्ने व्यवस्था छ। भुमिराज ट्रेड एण्ड सप्लायर्स वाट ५० प्रतिशत अनुदानमा २,१७,३२२। को बोरिङ्ग खरिद गरि वितरण भएकोमा वितरण प्रश्चात अनुगमन प्रतिवेदन नभएको, मोटरहरूको प्रयोगको अवस्थावारे प्रतिवेदन नभएको, स्पेसिफिकेसन सहित खरिद तथा दाखिला नभएको, लागत अनुमान सहित खरिद नभएकोले यस तर्फ पालिकाले ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ।

२४ **सुचना प्रविधिको प्रयोग र ब्याकअप प्लान-** आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ तथा नियमावली, २०७७ को व्यवस्था बमोजिम कार्यालयले सफ्टवेयर सञ्चालन गर्नको लागि सूचना प्रविधि विभागबाट पूर्व सहमति लिनु पर्ने तथा सोको व्याकअप प्लान बनाउने र लागु गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले आ.व. २०७९।८० मा गुनासो व्यवस्थापन प्रणाली सफ्टवेयर खरिद वाफत कोड फ्युजन टेक्नोलोजिज प्रा.लि. लाई रू.४,७३,४४०। भुक्तानी भएकोमा सफ्टवेयर सञ्चालनमा ल्याउनु पर्व सूचना प्रविधि विभागबाट स्विकृती लिएको देखिएन । यसको साथै डाटा व्याकअपको पर्याप्त व्यवस्था गरेको पाइएन । सूचना प्रविधि विभागबाट पुर्व स्विकृति लिने र डाटाको व्याकअपको पर्याप्त व्यवस्था कायम गर्न तर्फ कार्यालयको ध्यान जानु जरुरी ।

२५ **नल्का वितरण (४८८-२०८०-३-२३)-** आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३९ को उपनियम ५ मा जिम्मेवार व्यक्तीले खर्च लेख्नु अघि त्यस्तो रकम खर्च गर्न वा भुक्तानी दिन आवश्यक विल भरपाई र कागजात संलग्न भए वा नभएको तथा संलग्न कागजात अनुसार भुक्तानी दिन रीत पुगे वा नपुगेको जाँच गर्नु पर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले गरिब घर परिबारका लागि १५ थान नल्का खरिद वाफत आर. एन.ट्रेडर्स एण्ड सप्लायर्स लाई रू.२,०३,५४२। भुक्तानी भएकोमा उक्त नल्का वितरण गरेको भरपाई पेश नभएकोले भरपाई पेश गर्नुपर्ने रू.

प्रमाण पेश नगरेको	२,०३,५४२

२६ **कोभिडतर्फ (आय व्यय)-** कोभिडको आय व्यय तर्फ रू.२४,८७३.३२ गत बर्षको अल्या मौज्दातको रूपमा रहेको विवरण प्राप्त भएको छ। प्रयोग विहिन अबस्थामा मौज्दात राखी रहनु मनासिब नदेखिएकोले संचित कोषमा दाखिला हुनुपर्ने देखिन्छ।

२७ **भ्रमण खर्च -** सुदुरपश्चिम प्रदेश अन्तर्गतका स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा सदस्यले पाउने सुविधा सम्बन्धी ऐन,२०७५ तथा भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ बमोजिम पालिकाले कर्मचारि तथा पदाधिकारीलाई भ्रमण खर्च र अनुगमन खर्च वापत रू.१८,००,७४०। खर्च गरेको छ। भ्रमण खर्च भुक्तानी गर्दा देखिएका व्यहोराहरू देहाय बमोजिम छनः

- अधिकाशं भ्रमणको उद्देश्य र प्रयोजन कार्यालयकै कामका लागि भएको भनी सुनुश्चित हुने विश्वसनीय आधार नदेखीएको,
- कतिपय भ्रमणमा आदेश नं. नभएको,

अतः तोकिएको कानुनी ब्यवस्थाको पालना गर्दै भ्रमण खर्च गर्दा पालिकाको प्रयोजनमा खर्च भएको सुनिश्चितता हुने व्यवस्था सहित सबै भ्रमण पश्चात भ्रमण प्रतिवेदन लिने ब्यवस्था हुनुपर्दछ।

२८ **मर्मत खर्च -** सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९६(१) मा मालसामान मर्मत गर्नुपर्ने भएमा सोको लागत अनुमान स्वीकृत गराउनु पर्ने र नियम ९६(३) मा पाँच हजार माथिका पार्टपूर्जा फेर्नु पर्ने भएमा सोको जिन्सी दाखिला गर्नुपर्ने ब्यवस्था रहेको छ। कार्यालयले सवारी साधन मर्मतमा रू.२५,१८,८७८। खर्च गरेकोमा मर्मत कार्यको लागत अनुमान तयार गरी स्वीकृत गरेको छैन भने फेरीएको पार्टपुर्जाको जिन्सी दाखिला गरेको छैन। नियमावलीको व्यवस्था अनुसार लागत अनुमान तयार नभएको तथा फेरीएका पार्टपुर्जाको जिन्सी दाखिला समेत नगरेकोले खर्चको वास्तविकता यकिन गर्न सकिएन।

२९ **मु.अ. करमा दर्ता नभएकोसंग खरिद (२४५-२०७९-११-२९)-** सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १९ मा सार्वजनिक निकायले वीस हजार रूपैया भन्दा वढी रकमको खरिद गर्दा आन्तरिक राजश्व कार्यालयवाट मु.अ. कर दर्ता प्रमाणपत्र प्राप्त गरेको फर्म वा संस्थावाट खरिद गर्नुपर्ने व्यवस्था भएकोमा गांउपालिकाले मु.अ.करमा दर्ता नभएको अमलटारी मध्यवर्ती होमस्टे वाट रू.४०,२८०।को मसलन्द तथा कार्यालय सामाग्री खरिद भएको पाइयो। गाँउपालिकाले खरिद कार्य गर्दा नियमावलीमा भएको व्यवस्थाको पालना गर्नु पर्दछ।

३० **वितरण भरपाई नभएको-** आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३९ को उपनियम ५ मा जिम्मेवार व्यक्तीले खर्च लेख्नु अघि त्यस्तो रकम खर्च गर्न वा भुक्तानी दिन आवश्यक विल भरपाई र कागजात संलग्न भए वा नभएको तथा संलग्न कागजात अनुसार भुक्तानी दिन रीत पुगे वा नपुगेको जाँच गर्नु पर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले निम्न भुक्तानीमा वितरण भरपाई नभएकोले सामान वितरण गरेको भरपाई पेश गर्नुपर्ने रू.

क्र.सं.	भौ.नं. मिति	विवरण	रकम
१	६०-२०७९।०७।२०	२५ कुईन्टल मोटा चामल खरिद गरेकोमा वितरण भरपाई नभएको	९२५००।
२	९३-२०७९।०८।१४	गा.पा. स्तरीय खेलकुदको लागी समिर ट्रेड एण्ड सप्लायर्स वाट १६ थान भलिवल, १६ थान फुटवल खरिद गरेकोमा वितरण भरपाई नभएको	५७८५६।
	जम्मा		१,५०,३५६।

प्रमाण पेश नगरेको	१,५०,३५६

३१ **युवा व्यवसायीहरूलाई केन तथा दुग्धजन्य सामाग्री वितरण कार्यक्रम (पालिका चालु) (५३८-२०८०-३-२४)-** ✂ .... *(प्रारम्भिक प्रतिवेदन उपर दाखिला गरेको प्रमाण पेश भएको आधारमा मिति २०८१।०१।२४ को निर्णयबाट रु.२,००० सम्परीक्षण गरिएको ।)*

३२ **जरिवाना-विमा नविकरण (पालिका चालु) (२१६-२०७९-११-१७)-** आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३९ को उपनियम १० मा जिम्मेवार व्यक्तीले खर्च लेख्नु अघि त्यस्तो रकम खर्च गर्न वा भुक्तानी दिन आवश्यक विल भरपाई र कागजात संलग्न भए वा नभएको तथा संलग्न कागजात अनुसार भुक्तानी दिन रीत पुगे वा नपुगेको जाँच गर्नु पर्ने व्यवस्था छ। यस वर्ष पालिकाले विमा नविकरण समयमै गर्नुपर्नेमा ढिलो गरी नविकरण गरेकोले जरिवाना समेत भुक्तानी गर्नु परेको छ। पालिकाले विमा नविकरण ढिलो गरेकोले जरिवाना स्वरूप रू.१०,५००। भुक्तानी गरेको छ। यस्तो भुक्तानी नियम सम्मत नदेखिएको रू.

अनियमित भएको	१०,५००

३३ **परामर्श सेवा खरिदको विवरण** - सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ५ र सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ को नियम १२ले परामर्श सेवाको लागत अनुमान तयार गर्ने आधारहरु तोकेको तथा नियम १४ ले अधिकार प्राप्त अधिकारीबाट लागत अनुमान स्विकृत गर्नुपर्ने व्यवस्था छ ।कार्यलायले आ.व.२०७९।८० मा परामर्श सेवा खरिद वापत निम्नानुसार रू.४९,९३,६३४। भुक्तानि गरेको पाईयो।

क्र.सं.	**कार्य विवरण**	**परामर्शदाताको नाम**	**खर्च रकम**
१	Updating Pipeline Design of WSP ward no.6	Perennial Engineering Solutions pvt.Ltd.	४५,२००
२	Supervision & Inspection of Electrical Works of LAL-21- 2077.078	Kishan Kumar Sha	२३,५२९
३	Detailed Engineering Study and Design of ward no. 2 Ring Road	P.G. Engineering Consultancy pvt.ltd.	४९१५५०

४	Preparation of Risk Sensitive Land Use Plan of Laljhadi RM	Mappers Nepal P.Ltd.	१२४२२०९
५	Supervision & Inspection of solar streetlight	Kishan Kumar Sha	२३५२९
६	Detail Engineering Survey, Soil Investigation and Detail Design of Banara Khola Bridge	Save the Planet Pvt.Ltd.	१५३६७००
७	Detail Engineering Survey, Soil Investigation and Detail Design of Doda River Bridge	Peso Consulation Pvt.Ltd.	१५३६८००
८	Supervision & Inspection of copy enterprise machines	Shakti Ram Roy	२३५२९
९	Supervision & Inspection Of agricultural Ambulence	Anil prasad Awasthi	७०५८८
जम्मा			४९,९३,६३४।

रु २० लाख भन्दा ठुलो लागत भएको प्याकेज बनाएर प्रतिस्पर्धाको लाभ लिन सकिनेमा साना प्याकेजमा ल. ई. कै हाराहारीमा काम गराएको मनासिब देखिएन। डी.पी.आर.तयार गर्दा पालिकाको प्राविधिक जनशक्ति प्रयोग नगर्नाको कारण स्पष्ट गर्दै आगामी दिनमा पालिकाको प्राविधिक जनशक्तिबाट यस्तो कार्य गराउनु पर्दछ । साथै यसरी अध्ययन प्रतिवेदनवाट तयार भएका आयोजनाहरु कार्यान्वयनमा लैजानुपर्ने देखिन्छ।

३४ **स्वास्थ्य कार्यक्रम सञ्चालन-** स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयको आर्थिक बर्ष २०७९।८० मा सशर्त अनुदान तर्फ स्थानीय तहबाट कार्यान्वयन गरिने स्वास्थ्य तथा जनसंख्या सम्बन्धी कार्यक्रमहरुका लागि सञ्चालन मार्गदर्शनले उपचारात्मक सेवा, नर्सिङ्ग तथा सामाजिक सुरक्षा व्यवस्थापन, क्षयरोग नियन्त्रण, स्वास्थ्य शिक्षा, सूचना तथा संचार, परिवार कल्याण, इपिडिमिलोजी तथा रोग नियन्त्रण लगायतका आधारभुत स्वास्थ्य सम्बन्धि विविध कार्यक्रमहरु पालिकाबाट सञ्चालन हुने व्यवस्था गरेको छ। यस्ता कार्यक्रमहरु यस कार्यविधिले तोकेका शर्तहरुमा रही कार्यान्वयन गर्नु पर्ने हुन्छ । यसरी कार्यान्वयन गर्दा कार्यक्रमको नियमित अनुगमन गरी प्रतिवेदन पनि अनिवार्य रहन्छ। एक कार्यक्रम भित्र बिभिन्न कृयाकलापहरु रहन्छन्। ती अन्तरसम्बन्धित रहन्छन् र सबै क्रियाकलापहरु सम्पन्न भएपछिमात्र उक्त कार्यक्रमले सार्थकता पाउँछ । पालिकाले एक क्रियाकलाप गरी अन्य क्रियाकलापहरुलाई निरन्तरता नदिई बीचैमा छोड्ने, एक क्रियाकलापमा बढी खर्च गरी अन्य क्रियाकलापहरुको लागि बजेट अपुग गराई कार्यक्रम अधुरै राख्ने, कार्यविधिले नभनेका अनावश्यक कार्यहरुमा समेत खर्च गर्ने लगायतका कमजोरीहरु गरेको देखिन्छ । त्यस्तै, मार्गदर्शनले निर्देशित गरेबमोजिम अनुगमन, मुल्यांकन तथा नियमित प्रतिवेदन भएको पनि देखिदैंन। यस्ता प्रवृत्तीले समग्र स्वास्थ्य तथा जनसंख्या सम्बन्धी कार्यक्रमहरुनै कमोजर हुने र अपेक्षित लाभ प्राप्त हुन नसक्ने जोखिम रहन्छ। अतः पालिकाले स्वास्थ्य कार्यक्रमहरुको प्रभावकारीताको लागि हरेक कार्यक्रमहरुको ब्रेकडाउन गरी सोहि अनुरुप कार्यक्रम कार्यन्वयनलाई अनिवार्यता गर्ने, कार्यक्रमका सवै क्रियाकलापहरु सम्पन्न गर्ने तथा कार्यविधिले भने बमोजिम अनुगमन गरी प्रतिवेदन गर्ने प्रणालीको विकास गर्नु पर्ने देखिन्छ।

३५ **औषधी खरिद तथा भण्डारण**

३५.१ **औषधि खरिद-** सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ८५ को उपनियम १(क) मा २५ लाख रुपैयाँसम्मको औषधिजन्य मालसामान उत्पादकले राष्ट्रिय स्तरको समाचार पत्रमा सूचना प्रकाशन गरी तोकेको बिक्री मूल्यमा सोझै खरिद गर्न सकिने तर सो भन्दा वढी मुल्यको खरिद गर्दा प्रतिस्पर्धाको माध्यमवाट खरिद गर्नुपर्ने उल्लेख छ । साथै पालिकाकालाई आवश्यक पर्ने औषधि पालिकाबाट खरिद गर्नुपर्ने र तालुक निकायबाट प्राप्त हुने परिमाण यकिन गरी वार्षिक आवश्यकताको परिणाम विवरण तयार गरी पुल सिस्टमको आधारमा आपूर्ति व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ । आपूर्ति हुने औषधी वा अन्य सामानमा उत्पादन मिति, म्याद सकिने मिति, ब्याच नं., उत्पादक कम्पनीको नाम र निःशुल्क वितरणको लागि लगायतका सूचना उल्लेख रहेको हुनुपर्दछ । आपूर्ति भएका औषधिको म्याद सकिने मिति भण्डार दाखिला समयदेखि कम्तीमा १८ महिना बाँकी हुनुपर्ने तथा भण्डारमा दाखिला गर्दा समेत उल्लेखित सबै विवरण खुलाउनुपर्दछ । पालिकाले यस आर्थिक वर्ष सशर्त चालूबाट रु.१६,३१,०००। र पालिकाबाट रु.३४,७०,०२५।- गरी जम्मा रु. ५१,०१,०२५।— बराबरको विभिन्न औषधि तथा औषधीजन्य स्वास्थ्य सामानहरु खरिद गरेको छ । यस सम्बन्धमा देखिएका व्यहोरा निम्नानुसार छनः

• आपूर्ति हुने औषधि डव्लु.एच.ओ. सर्टिफाइड हुनुपर्ने, औषधिको उत्पादन मिति, ब्याच नं र म्याद समाप्त मिति उल्लेख गरी सम्बन्धित विषय विज्ञबाट मुचुल्का उठाई राख्ने नगरेको कारण खरिद गरेका औषधीको अवधि कम्तीमा १८ महिनाको हुनुपर्ने भनि उल्लेख भएअनुसार औषधी प्राप्त भए नभएको एकिन नभएको,

• आपूर्ति भएका औषधी एवं सर्जिकल सामान स्टोर दाखिला हुनुअघि स्पेशीफिकेशन अनुसार भए/नभएको नखुलाएको कारण औषधिको गुणस्तर र म्याद सम्बन्धमा यकिन गर्न नसकिएको,

• आपूर्तिकर्ताबाट आपूर्ति हुने कतिपय औषधी वा अन्य सामानको Manufacture Date , Expiry Date, Batch no, Manufacture Company को नाम र निःशुल्क वितरणको लागि भन्ने वाक्यांश उल्लेख गर्नु पर्नेमा अधिकांश औषधीजन्य सामग्रीमा सो उल्लेख गरेको पाइएन ।

• आपूर्तिकर्ता बाट खरिद हुने औषधी तथा औषधी जन्य सामाग्रीको Expiry date स्टोर दाखिला समय सम्म कम्तिमा १८ महिना बाँकी हुनु पर्दछ । तर कुनै औषधी १८ महिना भन्दा कम उपभोग अवधिको भएमा उक्त अवधिको ७५ प्रतिशत म्याद बाँकी भएको हुनु पर्नेमा औषधीहरुको expiry date बिलमा वा लिष्टमा उल्लेख भएको पाइएन ।

• पालिका मातहत हस्तान्तरण गरी पठाएका औषधीहरुको सदुपयोग सम्वन्धमा अनुगमन नभएको,

• पालिकाले खरिद गरेका औषधि भण्डार दाखिला गर्नुभन्दा पहिले अनिवार्य रुपमा inspection गरी Inspection report बनाउनुपर्नेमा सो नगरी भण्डार दाखिला गरेको, तसर्थ औषधिको खरिद, आपूर्ति, दाखिला तथा खर्चको विवरण अद्यावधिक हुने गरी अभिलेख राख्ने, तोकीएको गुणस्तर अनुसारकै औषधि प्राप्त भए नभएको एकिन गरी हस्तान्तरण तथा खरिद गरिएको औषधिको सबै विवरण खुल्ने गरी अभिलेख राख्ने व्यवस्था हुनुपर्दछ ।

३५.२ **औषधीको गुणस्तर-** सार्वजनिक खरिद नियमावलीको नियम १११(१)(ङ) अनुसार सार्वजनिक निकायले खरिद सम्झौता कार्यान्वयन गर्दा गुणस्तर पक्षको निरीक्षण र परीक्षण गर्नुपर्दछ । कार्यालयले यस वर्ष रु. ५१,०१,०२५।- बराबरको औषधि खरिद गरेको पाईयो । वार्षिक रुपमा खरिद गर्ने औषधी तथा औषधीजन्य सामग्रीको गुणस्तर सुनिश्चितता गर्न आधिकारिक प्रयोगशाला परीक्षण गर्ने/गराउने तथा सो बमोजिम उक्त औषधी तथा सामग्रीहरुको निरीक्षण गराएको पाइएन । अतः नियमावली तथा सम्झौतामा उल्लेख भए अनुसार गुणस्तर पक्षको सुनिश्चितता गर्न गुणस्तर परीक्षण गर्नुपर्दछ ।

---

३६ **न्यानो झोला कार्यक्रम-** स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयबाट जारी गरेको आर्थिक वर्ष २०७९।८० मा सशर्त अनुदान तर्फ स्थानीय तहबाट सञ्चालन गरिने कार्यक्रमहरुको मार्गदर्शनमा प्रसुतिका आधारमा अनुमान गरी न्यानो झोलाको लागि अस्पतालहरुले सार्वजनिक खरिद ऐन, नियमावली तथा प्रचलित कार्य सञ्चालन निर्देशिका अनुसार तोकिएको स्पेशिफिकेशन अनुसार खरिद गरी सो अनुसार गुणस्तर भए नभएको आधिकारिक तहबाट नापजाँच तथा परीक्षण गर्नु पर्ने व्यवस्था छ ।

यस पालिका अन्तर्गतका ५ वटा बर्थिङ सेन्टरमा गत वर्ष ५०० थानको प्रति थानको रु.९००।-(कर सहित) दरले र यस वर्ष १००० थान को प्रति थानको रु. ८९८.३५।-(कर सहित) दरले खरिद गरेकोमा गत वर्ष ४०७ जना र यस वर्ष ३४७ जना गरी ७५४ प्रसुति भएको स्वास्थ्य व्यवस्थापन सूचना प्रणालीको अभिलेखबाट देखिन्छ । पालिकाबाट खरिद गरिएका उल्लिखित परिमाणको न्यानो झोला तोकिएको स्पेसिफिकेशन बमोजिम भए नभएको सम्बन्धमा नापजाँच तथा गुणस्तर परीक्षण गरिएको देखिएन । पालिकाको भण्डारमा खरिद गरिएका ६४६ थान न्यानो झोला मौज्दातमा रहेका देखिन्छ । लामो समय भण्डारण गर्दा सोको गुणस्तरमा ह्रास आउने हुनाले त्यसतर्फ समेत पालिकाले ध्यान दिनुपर्दछ । तसर्थ माग र आवश्यकताको वस्तुनिष्ठ आङ्कलन गरी तोकिएको स्पेसिफिकेशन बमोजिमको सुलभ तथा गुणस्तरीय न्यानो झोला खरिद गरी आधिकारिक निकायबाट नापजाँच/गुणस्तरको परीक्षण गरी वितरण गर्नुपर्दछ ।

---

३७ **लघु उद्यम कार्यक्रम सञ्चालन-** उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालयद्वारा जारी गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका, २०७७ को दफा ५८ मा मन्त्रालय तथा स्थानीय तहले उपयुक्त सूचकहरु निर्धारण गरी कार्यक्रमको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने व्यवस्था रहेको छ । पालिकाले आ.व. २०७९।८० मा सामाजिक परिचालन र उद्यम विकास तालिम १८० जनालाई प्रदान गरी रु. २,३६,०००।-, प्राविधिक सीप विकास तालिम अन्तर्गत चुरापोते बनाउने तालिम, होजियारी बनाउने तालिम, बाख्रापालन सीप विकास तालिम, गुडिया बनाउने सीप विकास तालिम लगायतका तालिम ९० जनालाई प्रदान गरी रु. ८,२६,०००।-, उपयुक्त प्रविधिमा पहुँचतर्फ बाख्राको चारो खाने डुण, होजियारी मेसीन वितरण गरी रु. ३,७७,६००।-, एडभान्स तथा स्तरोन्नति तालिम अन्तगर्त २१ जनालाई २० दिने गुडिया बनाउने तालिम प्रदान गरी रु. ३,१०,८००।-, र समूहमा प्रविधि हस्तान्तरणतर्फ बंगुरको चारा बनाउने चक्की र चार्जेबल स्प्रे ट्यांकी २० जनालाई वितरण गरी रु १,४०,०००।— गरी जम्मा रु. १८,९०,४००।- खर्च गरेको पाईयो । यसरी प्रदान गरिएका उद्यमशीलता तालिम तथा हस्तान्तरित प्रविधिको पहुँच पश्चात के कति व्यक्तिहरु लघु उद्यमी भई निजहरुको जीवनस्तरमा प्रत्यक्ष सुधार भए नभएको लगायत लघु उद्यमको विकास र प्रवर्द्धनको माध्यमबाट गरिबी निवारणमा सहयोग पुगे नपुगेको सम्बन्धमा पालिकाले निर्देशिकाको व्यवस्था अनुसार उपयुक्त सूचकहरु निर्धारण गरी अनुगमन तथा मूल्याङ्कन सम्बन्धी कार्य नगरेकोले यस तर्फ ध्यान दिनुपर्दछ । उद्योग,वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालयद्वारा जारी गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका, २०७७ को अनुसूची-३ मा कार्यक्रमको बजेट तथा कार्यक्रमको बाँडफाँड अन्तर्गत प्राप्त बजेट तथा कार्यक्रमलाई लघु उद्यम विकास(मेड) मोडेल अनुरुपका क्रियाकलापहरुमा वर्गीकरण गरी कुल प्राप्त बजेटलाई उल्लिखित प्रतिशतको दायराभित्र रही कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने व्यवस्था रहेको छ । पालिकाबाट प्राप्त विवरण अनुसार यस वर्ष लघु उद्यम कार्यक्रम संचालनार्थ कुल रु. २९,००,०००।- खर्च भएको पालिकाले प्राप्त बजेटलाई उल्लिखित प्रतिशतको दायराभित्र आंशिक रुपमा मात्र रही कार्यक्रम सञ्चालन गरेको पाईयो । अतः कार्यालयले निर्देशिकाको व्यवस्था अनुसार गर्न ध्यान दिनुपर्दछ ।

---

३८ **प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम** - स्थानीयतहमा सूचीकृत बेरोजगार व्यक्तिलाई न्यूनतम रोजगारीको प्रत्याभूत गराउन एवम् सामूदायिक पूर्वाधारहरुको विकास मार्फत नागरिकको जीवनयापनमा सुधार ल्याउने उद्देश्यले स्थानीयतह भित्र प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सञ्चालनमा रहेको छ । यस कार्यक्रम व्यवस्थित रुपमा सञ्चालनका लागि प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका, २०७५ तयार गरेको छ । यस कार्यक्रम अन्तर्गत पालिका अन्तर्गत ६ वडामा ट्रेन्च निर्माण, भवन फिनिसीङ, पुरानो संरचना भत्काउने, भवन सरसफाई, जैबिक तटबन्धन लगायतका विभिन्न १६ वटा योजना सञ्चालन गरी यस वर्ष २११ जनालाई औसत ३५.८९ दिनले ७५७२.७९ दिन रोजगारी उपलब्ध गराई रु. ४३,६९,९०८।- श्रमिक ज्याला खर्च गरेको छ । यस पालिकामा सञ्चालित योजनाहरु पूर्वाधार एवम् अन्य विकास निर्माण प्रकृतिका नभई अनुत्पादनमुलक कार्य गराउने गरी छनौट गरेको देखिन्छ । योजनाहरुको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रणाली, प्रतिवेदन गर्ने

कार्यपनि प्रभावकारी रुपमा सम्पन्न गरिएको देखिएन । पालिकाका नियमित योजना र प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम अन्तर्गतका योजना छनौट गर्दा योजना छनौटको आधार नखुलाएकोले दोहोरो परे नपरेको सम्बन्धमा स्पष्ट हुन सकिएन । योजनामा दोहोरो नहुने गरी योजना छनौट गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ । उक्त खर्चबाट लक्षित वर्गमा अल्पकालीन रोजगारी सिर्जना भए तापनि कामको दिगोपना तथा दीर्घकालीन रोजगारी सिर्जना भएको देखिंदैन । तसर्थ, कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका बमोजिम व्यवस्थित तवरले कार्य सञ्चालन गर्नुपर्दछ ।

३९ **सेनिटरी प्याड** - सेनिटरी प्याड (वितरण तथा व्यवस्थापन) कार्यविधि,२०७६ को दफा ४ मा पालिकाले खरिद गरेको सेनिटरी प्याड गुणस्तरमा कमी नआउने गरी भण्डारण गर्नुपर्ने उल्लेख छ । साथै दफा ५ मा सेनिटरी प्याड त्रैमासिक, चौमासिक वा अर्धवार्षिक रुपमा वितरण गर्न सकिने उल्लेख छ । पालिकाका भित्रका सामुदायिक विद्यालयहरुमा कक्षा ६ भन्दा माथिका छात्रा विद्यार्थीहरु १४३४ जना रहेका छन। पालिकाले मणिलेक ट्रेड लिंक प्रा.लि.बाट २४,०९६ प्याकेट सेनिटरी प्याड रु. ९,५२,९९६.८०।- (मु.अ.कर समेत) मा खरिद गरेको छ । खरिद गरिएका सेनिटरी प्याड सेनिटरी प्याड (वितरण तथा व्यवस्थापन) कार्यविधि,२०७६ को अनुसूची-१ उल्लेख गरिए बमोजिमको गुणस्तरको भए नभएको सम्बन्धमा एकिन हुन सकिएन । खरिद गरिएका प्याडहरु भण्डारण गर्दा गुणस्तरमा कमी नआउने गरी सुरक्षित रुपमा राखेको पाइएन । तसर्थ पालिकाले आवश्यकताको वस्तुनिष्ठ पहिचान गरी आवश्यक परिमाणमा सुलभ र गुणस्तरीय सेनिटरी प्याड खरिद गर्नुपर्दछ ।

४० **आमा सुरक्षा कार्यक्रम** - संघीय सशर्त अनुदान बजेट खर्च गर्दा स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालबाट जारी निर्देशिका अनुसार आर्थिक वर्ष २०७९।८० मा सशर्त अनुदान तर्फ स्थानीय तहबाट कार्यान्वयन गरिने स्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रमहरुका लागि सञ्चालन मार्गदर्शन अनुसार खर्च गर्नुपर्दछ । कार्यक्रम सञ्चालन मार्गदर्शनको क्रियाकलापः मातृ तथा नवशिशु कार्यक्रमको सि.नं. ३ अनुसार स्थायी अनमी कार्यरत बर्थिङ सेन्टरमा महिनामा प्रति अनमी औसत ५ वा सो भन्दा कम प्रसुति भएको खण्डमा त्यस्ता वर्थिङ्ग सेन्टरमा करारको अ.न.मी. खटाउन नपाउने व्यवस्था छ । शंकरपुर स्वास्थ्य चौकिमामा २ जना स्वास्थ्यकर्मी (अनमी) करारमा नियुक्त गरिएकोमा बार्षिक ५४ जना प्रसुती अर्थात वार्षिक प्रति अनमी ६० भन्दा कम (प्रति अनमी मासिक औषत ५ भन्दा कम) प्रसुति हुने गरेको तथ्याङ्क रहेको छ । पालिकाले उल्लेखित संस्थामा समेत अनमी करारमा खटाइ तलब भुक्तानी गरेको पाईएकोले यस्तो कार्यमा सुधार गरी मार्गदर्शनले तोकेको प्रक्रियाका आधारमा वर्थिङ्ग सेन्टरमा करार अ.न.मी. खटाउने कार्य गर्नुपर्दछ ।

४१ **कृषि औजार तथा बीउ बिजन वितरणमा अनुदान** - पालिकाले आ.व. २०७९।८० मा केरा पकेट विकास कार्यक्रम, गहुँबाली पकेट विकास कार्यक्रम लगायतका कृषि कार्यक्रममा पचास प्रतिशत अनुदान अन्तर्गत विभिन्न मितिमा रु.८,६०,०००।— को ८ थान पावर टिलर (22HP), रु. १,१०,०००।- को ४ थान रिपर, रु.१,३०,०००।- को १० थान मोटर(2hp), रु.१,५५,०००।- को १ थान रोटाभेटर, रु. ६८,०००।- को १ थान मोटर(8hp), रु. ३९,८०४।- को ४ थान इलेक्ट्रिक मोटर, रु. ७०,०००।— को १४ थान स्प्रे ट्यांकी, रु. १,१९,९६०।— को १ थान हैरो, रु. ४९,९५०।— को १ थान राजा हलो, रु. ७९,६०८।— को २ थान कल्टीभेटर र रु. १,४०,०००।— को ७००० वटा टिस्यूकल्चर केराको विभिन्न कृषक/कृषक समुह तथा फर्मलाई भुक्तानी गरेको पाईयो । स्थानीय तहले अनुदान वितरणका लागि कृषक समूह तथा फर्मको अद्यावधिक तथ्याङ्क, छनौटको मापदण्ड निर्धारण, लाभग्राहीको प्राथमिकिकरण तथा अनुदान वितरणको स्पष्ट अभिलेखाङ्कन गरेको देखिएन । वास्तविक तथा प्राथमिकता प्राप्त कृषक समूह तथा फर्म लगायत लाभग्राहीले अनुदान पाएको, एकै समूह तथा फर्मले पटक-पटक एकै प्रकारको अनुदान नपाएको र अनुदान वितरणमा पारदर्शिता कायम भएको सुनिश्चित हुन सकिएन । पालिकाले वितरण भएको अनुदानको सही सदुपयोग

भए नभएको सम्बन्धमा अनुगमन तथा फलोअप गरी सोबाट प्राप्त उपलव्धी मापन गरेको देखिएन । साथै अनुदान सम्बन्धमा स्थानीय अनुदान नीति तय गरेका छैन । तसर्थ अनुगमनलाई प्रभावकारी बनाई संघ, प्रदेश तथा स्थानीय तहबाट वितरण हुने अनुदानमा दोहोरोपना नहुने गरी अनुदानग्राहीको जीवनस्तरमा सुधार आएको यकिन गरी रकमको पूर्ण सदुपयोग गराउनेतर्फ पालिकाले ध्यान दिनुपर्दछ ।

४२ **भैंसी पकेट विकास कार्यक्रम** -पालिकाले यस आ.व. २०७९।८० मा नयाँ भैंसी पकेट विकास कार्यक्रम अन्तर्गत ५० प्रतिशत अनुदानमा देहायका १० फर्मलाई भैंसी खरिद तथा गोठ सुधार बापत गो.भौ.नं. २४८/२०८०।०३।२४ बाट रु. २३,८७,००० भुक्तानी गरेको छ ।

सि.नं.	फर्म/समूहको नाम	अनुदान रकम रु.
१	आकाश कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	३८,५००
२	कैलपाल कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	३८,५००
३	सागर कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	३८,५००
४	पूर्णिमा भैंसी पालन कृषक समूह	५,३९,०००
५	महारुद्र निङ्गलाशैनी कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	३८,५००
६	सेटी कृषि तथा पशुपंक्षी फर्म	३८,५००
७	लगनशील भैंसी पालन समूह	५,३९,०००
८	प्रगतिशील भैंसी पालन समूह	४,६२,०००
९	हिरापूर भैंसी पालन समूह	६,५४,५००
जम्मा		२३,८७,०००

पालिकाले उल्लिखित फर्महरुलाई भैंसी पकेट क्षेत्रको लागि छनौट गरी अनुदान उपलब्ध गराएको सम्बन्धमा देखिएका व्यहोराहरु निम्नानुसार छन्ः · उल्लिखत फर्म/समूहले खरिद गरेका भैंसीहरु उन्नत जातका र निरोगी भएको प्रमाण खुल्ने कागजात पेश भएको देखिएन, · फर्म/समूह छनौटको आधार समेत स्पष्ट खुलाएको देखिएन, · पालिकाले भैंसी पकेट विकास कार्यक्रम अन्तर्गत एकमुष्ठ रुपमा उपलब्ध गराए पश्चात अनुदान रकमको पूर्ण सदुपयोग भए नभएको सम्बन्धमा निरन्तर अनुगमन तथा फलोअप गरेको देखिएन, · भैंसी पकेट क्षेत्रबाट प्राप्त उपलब्धी मापन गरी सो को अभिलेखगत रुपमा प्रतिवेदन राखेको देखिएन, जसबाट भैसी पकेट विकास कार्यक्रमको लागि प्रदान गरिएको अनुदान रकम सदुपयोग भएको सुनिश्चित हुन सकिंदैन । अतः पालिकाबाट वितरण भएको अनुदान प्रभावकारी, मितव्ययी र उपलब्धीमूलक भए नभएको सम्बन्धमा पालिकाले नियमित अनुगमन तथा फलोअप गरी अनुदान सदुपयोगको सुनिश्चितता कायम गर्नुका साथै उपलब्धी मापनतर्फ समेत पालिकाले ध्यानदिनुपर्दछ ।

४३ **शिक्षा तर्फ**

४३.१ **विद्यार्थी संख्याको सत्यापन-** शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्रको कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिका २०७९।८० ले तय गरेका कार्यक्रमहरु जस्तैः विद्यार्थी छात्रावृत्ति, दिवा खाजा, सेनिटेरी प्याड, पाठ्यपुस्तक वितरण, कक्षा ८ को परीक्षा व्यवस्थापन लगायतका अनुदान वितरण गर्दा विद्यार्थी संख्यालाई आधार लिएको छ । यसका लागि विद्यार्थी संख्या यकिन गर्नु पर्ने हुन्छ । विद्यालयबाट प्रविष्ट तथ्याङ्क (IEMIS) लाई सम्बन्धित पालिकाले कक्षागत विद्यार्थीहरुको यथार्थ तथ्याङ्कसँग सत्यापन गराई विद्यार्थी संख्या यकिन गर्नु पर्दछ। यस पालिकाले सत्यापन नगरी IEMIS तथ्याङ्कको आधारमा मात्र अनुदान दिएको देखिन्छ । यसरी अनुदान दिँदा वास्तविक रुपमा नभएका तर EMIS लगत कट्टा भईनसकेका विद्यार्थीहरुको लागि पनि अनुदान जाने जोखिम रहन्छ । पालिकाले विद्यार्थी संख्यालाई आधार मानि दिईने अनुदानमा त्यस्ता अनुदान दिनु पूर्व अनिवार्य सत्यापन गराएर मात्र भुक्तानी दिने व्यवस्था गर्नु पर्दछ ।

४३.२ **शिक्षक दरबन्दी र पदपूर्ति-** स्थानीय तह अन्तर्गत रहेका सामुदायिक विद्यालयहरुमा दरबन्दी अनुसार शिक्षकको पदपूर्ति भई नियमित पठनपाठनको व्यवस्था हुनुपर्दछ । पालिकाले उपलब्ध गराएको विवरण यस स्थानीय तह अन्तर्गत विभिन्न तहका १६ सामुदायिक विद्यालयहरुको शिक्षक दरबन्दी र पदपूर्तिको अवस्था एवं विद्यार्थीको संख्या निम्नानुसार रहेको देखिन्छ । सबै विद्यालयमा तोकिए अनुसार शिक्षक विद्यार्थी अनुपात मिलाउनु पर्ने देखिन्छ ।

विद्यालयको संख्या	शिक्षक दरबन्दी	पदपूर्ति	पदपूर्ति मध्ये करार	विद्यार्थी संख्या	प्रति शिक्षक विद्यार्थी अनुपात
१६	८८	८६	४७	४८९२	१:५७

४३.३ **विद्यालयको अनुगमन नियमन-** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ११ अनुसार माध्यमिक तह सम्मका विद्यालय संचालन तथा व्यवस्थापनको लागि आवश्यक नीति निर्माण, अनुगमन मुल्यांकन तथा नियमन सम्बन्धि कार्य सम्बन्धित पालिकाले गर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले विद्यालय अनुगमन मापदण्ड तयार नगरेको अनुगमन नियमन प्रभावकारी हुन सकेको छैन । जसबाट विद्यालयले प्रदान गरेको शिक्षण शिकाइ कार्य प्रभावकारी रूपमा संचालन भएको छ भन्ने अबस्था नरहेकोले अनुगमन मापदण्ड तयार गरी विद्यालय अनुगमन कार्यलाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गर्ने तर्फ ध्यान दिनुपर्दछ ।

४३.४ **निःशुल्क पाठ्यपुस्तक अनुदान-** कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिका २०७९।८० कार्यक्रम कार्यान्वयन प्रक्रियाको क्रियाकलाप नं. २.४.६.१ को बुँदा नं. ५ मा प्रति विद्यार्थी लागतका आधारमा कक्षा १ देखि १२ कक्षा सम्म अध्ययनरत विद्यार्थीका लागि निःशुल्क पाठ्यपुस्तक अनुदान बापत् कक्षा ११-१२ को लागि आर्थिक वर्षको प्रथम त्रैमासिक तथा कक्षा १-१० का लागि तेस्रो त्रैमासिक भित्र अनुदान दिने व्यवस्था छ । यसरी अनुदान दिँदा पहिलो पटकमा विद्यार्थी संख्याको ७५ प्रतिशत संख्यालाई मात्र अनुदान दिने र शैक्षिक सत्रमा भएको नयाँ विद्यार्थी भर्नाको विवरण, पाठ्यपुस्तक खरिद र वितरण गरेको विवरणको आधारमा यकिन गरी नपुग हुने रकम मात्र दोस्रो पटक अनुदान दिने व्यवस्था छ । पालिकाले पाठ्यपुस्तक वितरण बापत् १६ विद्यालयलाई पहिलो किस्तामा रु. २०,२०,३५१.८८।- र दोस्रो किस्तामा रु. ६,३१,६६३।- गरी जम्मा रु. २६,५२,०१४.८८।— रकम निकासा गरेको छ । पालिकाले पाठ्यपुस्तक खरिद र वितरण गरेको विवरण, विद्यार्थीको प्रमाणित कागजात बेगर बाँकी २५ प्रतिशत रकम निकासा भएकोले पाठ्यपुस्तकको रकम बराबर विद्यार्थिले पाठ्यपुस्तक पाएको यकिन हुन सकिदैंन । निर्देशिका बमोजिम सुरूमा ७५ प्रतिशत तथा EMIS विवरणको आधारमा कागजात प्रमाणित गरि थप २५ प्रतिशत अनुदान निकासाको सम्बन्धमा आवश्यक खर्च पुष्ट्याई गर्ने

आबश्यक प्रमाण कागजात पेश हुनुर्दछ साथै विद्यालयले नयाँ पाठ्यपुस्तक तोकिएको दरमा खरिद गरी समयमै सम्बन्धित विद्यार्थीलाई वितरण गरे नगरेको सम्बन्धमा संयन्त्र बनाई आवश्यक अनुगमनको व्यवस्था मिलाउनुपर्दछ ।

४३.५ **अनौपचारिक तथा वैकल्पिक शिक्षा (२५०-२०८०-०३-२४)-** कार्यान्वयन पुस्तिका २०७९।८० को क्रियाकलाप नं २.७.१३.११ मा शैक्षिक पहुँच शुनिश्चितता, औपचारिक तथा वैकल्पिक शिक्षा कार्यक्रम अन्तरगत अनौपचारिक पौढ विद्यालय अनुदान कार्यक्रममा स्थानीय तहले पौढका लागि सञ्चालित अनौपचारिक वा वैकल्पिक विद्यालयहरुको विवरण स्थापना मिति सञ्चालित कक्षा विद्यार्थि संख्या र सञ्चालनको अवस्था सहितको शिक्षा विकास तथा समन्वय ईकाइबाट समेत एकिन भई आएपछि मात्र सम्वन्धित विद्यालयको मागको आधारमा सहजकर्ताको पारिश्रमिक तथा शिक्षण सिकाइका लागि आवश्यक जनशक्तिका लागि एकमुष्ट विद्यालयको खातामा अनुदान दिने उल्लेख छ । पालिकाले शैक्षिक पहुँच शुनिश्चितता, औपचारिक तथा वैकल्पिक शिक्षा कार्यक्रमबाट तपशिल बमोजिमका विद्यालयको खातामा रकम निकासा गरेकोमा विद्यालयको स्थापना, मिति, सञ्चालित कक्षा , विद्यार्थि संख्या र सञ्चालनको अवस्थाका वारेमा एकिने हुने कागजात संलग्न नरहेको हँदा एकिन हुन सकिएन । उक्त केन्द्रलाई निकासा भएको अनुदानको उपयोग र उपलब्धी खुल्ने प्रगति प्रतिवेदन पेश गरेको देखिएन । अतः अनुदान उपयोगको प्रतिवेदन पेश गर्नुपर्ने देखिन्छ।

क्र.सं.	विद्यालयको नाम	रकम रु.
१	शिद्धबैजनाथ अनौपचारिक पौढ विद्यालय	५,००,०००।
२	देखतमुली सामुदायिक अध्यन केन्द्र	२,००,०००।
जम्मा		७,००,०००।

४३.६ **दिवा खाजा-** आर्थिक वर्ष २०७९।८० को लागि शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयबाट स्वीकृत कार्यक्रम कार्यान्वयन पुस्तिका २०७९।८० को अनुसूची ४(ख) मा ४ देखि ९ बर्ष उमेरका बालबालिकाकालागि दैनिक आवश्यक पर्ने वृहत र सूक्ष्म पोषक तत्वको मात्रा तोकिएको छ । त्यसै गरि उक्त अनुसूचिले दिवा खाजा व्यवस्थापन सम्बन्धमा दिवा खाजाका लागि स्थानीय स्तरमा उत्पादन हुने खाद्यान्न प्रयोग गरी विद्यालयमा दिवा खाजा तयार गरी विद्यार्थिलाई उपलब्ध गराउने, विद्यालय व्यवस्थापन समितिले अभिभावक आमा समूह मार्फत खाजा व्यवस्थापनको प्रत्यक्ष रेखदेख तथा अनुगमनको व्यवस्था मिलाउन सक्ने र दिवा खाजाका लागि विद्यार्थिलाई नगद उपलब्ध नगराउने उल्लेख छ । पालिकाले शसर्त अनुदानबाट कुल १६ विद्यालयका लागि दिवा खाजा बापत रु.६६,४७,१६०।- विद्यालयको खातामा रकम निकासा गरेको पाइयो । दिवा खाजा कार्यक्रमको लक्ष्य बमोजिम खर्च भएको सम्बन्धमा पालिकाले अनुगमन गरेको पाईएन । निकासा गरेको रकमको सदुपयोग भए नभएको र विद्यार्थीले तोकिए बमोजिमका पौष्टिकयुक्त खानेकुरा पाए नपाएको सम्बन्धमा पालिका र अन्य कुनै सम्वन्धित निकायबाट अनुगमन हुने गरेको नदेखिएकोले निकासा गरेको रकमको सही सदुपयोग भएको छ छैन एकिन हुन सकिएन त्यसैले पालिका र यससँग सम्वन्धित निकायले अनुगमन गरि सहि सदुपयोगको सुनिश्चिता गर्नुपर्दछ ।

४३.७ **निजी विद्यालय अनुगमन कार्यविधि-** पालिकाकाले विद्यालय अनुगमन मूल्याङ्कनका लागि कार्यविधि तयार गर्नु पर्दछ ।सो बेगर निजी विद्यालयको शुल्क निर्धारण लगायतका विषयमा प्रभावकारी अनुगमन मूल्याङ्कन हुन सकेको छैन । निजी विद्यालयको समग्र व्यहोरा लगायतका बिषयमा अनुगमन मूल्याङ्कन कार्यविधि तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याउनु पर्दछ ।

४३.८ **शिक्षक विद्यार्थी अनुपात-** स्थानीय तहमा रहेका सामुदायिक विद्यालयहरूमा दरबन्दी अनुसार शिक्षकको पदपूर्ति भई नियमित पठनपाठनको व्यवस्था हुनुपर्दछ । विद्यालय समायोजन कार्यान्वयन निर्देशिका, २०७० ले न्यून विद्यार्थी भएका विद्यालयलाई जिल्ला शिक्षा समन्वय अधिकारीको सिफारिसमा जिल्ला शिक्षा समितिले बन्द गरी अर्को पायक पर्ने विद्यालयमा नियमानुसार समायोजन गर्न सक्ने उल्लेख छ । निर्देशिकाको बुँदा नं. १४.१ मा विद्यालय समायोजन सम्बन्धी कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागि विद्यालयको तथ्याङ्क संकलन गरी सम्भाव्यता अध्ययन गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । शिक्षा नियमावली, २०५९ को नियम ७७(१) मा सामुदायिक विद्यालयहरुको प्रत्येक कक्षामा सामान्यतया उपत्यका तथा तराई, पहाडी र हिमाली क्षेत्रहरुमा क्रमशः ५०, ४५ र ४० विद्यार्थी हुनुपर्ने व्यवस्था छ । सोही नियमावलीको नियम १२क मा अधिकांश कक्षामा नियम ७७ बमोजिम विद्यार्थी संख्या नभएमा विद्यालय गाभ्ने व्यवस्था छ । यस गाउँपालिका अन्तर्गत रहेका १६ सामुदायिक विद्यालयहरुमा पालिकाले उपलब्ध गराएको विवरण अनुसार ४८९२ विद्यार्थीहरु अध्ययनरत छन् र शिक्षक विद्यार्थी अनुपात निम्नानुसार रहेको देखिन्छः

सि.नं.	विद्यालयको नाम	शिक्षक दरबन्दी	पदपूर्ति	विद्यार्थी संख्या	शिक्षक विद्यार्थी अनुपात
१	श्री भानु मा.वि. कञ्ज लालझाडी-२	१३	१३	४९०	१:३८
२	श्री सरस्वती मा.वि. छोटीपर्सिया लालझाडी-३	१२	१२	५३५	१:४५
३	श्री शारदा राष्ट्रीय मा.वि. नौरंगा लालझाडी-१	९	८	७१५	१:८९
४	श्री स्वतन्त्र मा.वि. पर्सिया लालझाडी-४	७	७	१७५	१:२५
५	श्री सिद्धबैजनाथ आ.वि. छोटोभाकल लालझाडी-२	३	३	१९०	१:६३
६	श्री शिवशंकर आ.वि. कस्वालालझाडी-२	२	२	९०	१:४५
७	श्री नवोदय आ.वि. डाँडाविचवा लालझाडी-१	३	३	१५३	१:५१
८	श्री शंकर आ.वि. नन्दगाँउ लालझाडी-१	३	३	८०	१:२७
९	श्री पूर्णीमा आ.वि. वल्मी लालझाडी-३	५	५	१६२	१:३२
१०	श्री रामेश्वर मा.वि. चानदेव लालझाडी-६	५	५	४५३	१:९१
११	श्री बैजनाथ बहुभाषिक आ.वि. डाँडाजाई लालझाडी-४	४	३	२९४	१:९८
१२	श्री दुर्गा राष्ट्रिय आ.वि. विनवारी लालझाडी-१	५	५	२६८	१:५४
१३	श्री बैजनाथ मा.वि. सिकलपट्टी लालझाडी-४	४	४	४९१	१:१२३
१४	श्री जनचेतना आ.वि. जाइँजाला लालझाडी-४	२	२	३००	१:१५०
१५	श्री राष्ट्रीय बहुभाषिक आ.वि. देखतभुली लालझाडी-५	७	७	३१८	१:४५
१६	श्री बैजनाथ बालज्योती आ.वि. वाणी लालझाडी-५	४	४	१७८	१:४५

यस गाउँपालिकामा रहेका विद्यालयमध्ये उल्लिखित विद्यालयहरुमा शिक्षक विद्यार्थी अनुपात १:२५ देखि १:१२३ सम्म रहेको प्राप्त विवरणबाट देखिन्छ । सो अनुसार कतिपय विद्यालयमा शिक्षक दरवन्दी न्यून अवस्थामा रहेको र कतिपयमा न्यून विद्यार्थी संख्या रहेका कारण प्रति विद्यार्थी लागत बढ्न गएको अवस्था देखिन्छ । अतः न्यून विद्यार्थी संख्या भएको विद्यालय समायोजन एवं शिक्षक दरवन्दी मिलान गरी पठनपाठन व्यवस्थित गर्न सम्बन्धित निकायले ध्यान दिनुपर्दछ ।

४३.९ **शैक्षिक गुणस्तर-** सामुदायिक विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर सुधारको नीति तथा कार्यक्रम, २०७५ अनुसार सामुदायिक विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर सुधार नीति तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्दा स्थानीय सरकारको अग्रणी भुमिका हुने व्यवस्था अनुरूप सामुदायिक विद्यालयको शैक्षिक गुणस्तर सुधार मार्फत नागरिकको छनौटको विद्यालयको रूपमा विकास गरी समाजमा सामुदायिक विद्यालयको ख्याति स्थापित गर्न स्थानीय तहले बाल विकास केन्द्रहरूको पुनर्वितरण तथा सञ्चलनमा सुधार, पाठ्यक्रम तथा पाठ्यसामाग्रीमा समसामयिक सुधार, प्रधानाध्यापकहरूको व्यवस्थापकीय एवम् नेतृत्व क्षमता बढाउने, शिक्षक छनौट प्रक्रियामा सुधार, शिक्षक तालिम तथा पेसागत विकासलाई सुदृढिकरण, शिक्षक प्रशंसा तथा प्रोत्साहनको व्यवस्था गरी उत्प्रेरणा अभिवृद्धि, शिक्षकको वृत्ति विकास प्रणालीमा परिवर्तन, विद्यार्थी मुल्यांकन प्रणालीमा सुधार, विद्यालय र नागरिकबीच सुमधुर सम्बन्ध, सहयोग र सहकार्य तथा प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षामा सुधार जस्ता कुराहरूलाई समेटि शैक्षिक गुणस्तर मापन मापदण्ड तयार गरी लागु गर्नुपर्नेमा सो सम्बन्धि कुनै पनि कार्य गरेको देखिएन । यसमा सुधारका लागि पालिकाको ध्यान जानुपर्दछ ।

४४ **अग्रीम बैक जमानतको समयावधी-** सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ५२क मा भएको व्यवस्था बमोजिम कुनैपनि ठेक्काको अग्रीम बैक जमानत राखि पेश्की दिनुपर्ने व्यवस्था छ ।

४४.१ पालिकाले ठे नं LAL/W/NCB/079/080-03 कंजा बजारक्षेत्र सडक स्तरोन्नति कार्यको लागि कालानाडा कन्ट्रकस्सन सप्लाई प्राइभेट लिमिटेड काठमाण्डौंलाई गो. भौ. नं. १०८।२०७९।११।०८ गाउँपालिका पुँजीगतबाट मोबिलाईजेशन पेश्की भुक्तानी रु. १०,९२,६५५.०० गरेकोमा सो को लागि राखिएको नबिल बैक को रु. १०,९३,०००.०० को अग्रिम बैक जमानतको समयावधि मिति २०७९।११।०२ देखि मिति २०८०।०६।२९ सम्म रहेकोमा सोको म्याद थप भएर मिति २०८०।०८।२३ सम्म कायम गरेको कागजात संलग्न छ । सो अग्रिम बैक जमानतको सक्कल प्रति लेखापरीक्षणको समयमा पेश हुन सकेन । पेश्कि हालसम्म पनि फछ्यौंट भएको नदेखिएकोले अग्रीम बैक जमानतको समयावधि थप गरी पेश गर्नुपर्ने अन्यथा असुल गरी पेश्की फछ्यौंट गर्नुपर्ने देखिएको रु.

प्रमाण पेश नगरेको	१०,९२,६५५

४४.२ पालिकाले ठे नं LAL/W/NCB/079/080-04 देखाभुच्ची स्वास्थ्य चौंकीको लागि आधुनिक भवन निर्माण कार्यको लागि शिवलिङ्ग । शिव - शंकर जे. भी. कंचनपुरको पेश्की रु. ३३,३८,८५४.०० रहेकोमा सोको लागि राखिएको रु. ३८,८०,३२०.०० को अग्रिम बैक जमानतको समयावधि मिति २०८०।०७।०३ सम्म कायम गरेको कागजात संलग्न छ । सो अग्रिम बैक जमानतको समयावधि समाप्त भइसकेको देखिन्छ । उल्लिखित पेश्कि हालसम्म पनि फछ्यौंट भएको नदेखिएकोले अग्रीम बैक जमानतको समयावधि थप गरी पेश गर्नुपर्ने अन्यथा असुल गरी पेश्की फछ्यौंट गर्नुपर्ने देखिएको रु.

प्रमाण पेश नगरेको	३३,३८,८५४

४५ **समयमा पेश्की फछ्र्यौंट हुन नसकेको** - सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४, आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली २०७७ तथा सम्झौताको शर्तानुसार दिइएको पेश्की रकम ३० प्रतिशत भुक्तानी पश्चात अनिवार्य रुपमा अनुपातिक रुपमा कट्टी गरी ८० प्रतिशत भुक्तानी हुने बेलासम्म कट्टी गरीसक्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले ठे. नं. LAL/14-2077/78 शंकरपुर अस्पताल निर्माण वडा नं. ३ बन्द गाउँको निर्माण कार्यको लागि निर्माण व्यवसायी श्री राजेन्द्र / रुद्रावति / सिद्धनाथ जे. भी. लाई ८८।८५ प्रतिशत भुक्तानी हुँदा पनि रु. १८,३१,८८१.६२ को पेश्की बाँकी रहेको पाइयो । यसर्थ सम्बन्धित निर्माण व्यवसायीबाट असुल गरी पेश्की फछ्र्यौंट गर्नुपर्ने देखिएको रु.

असुल गर्नुपर्ने	१८,३१,८८१.६२

४६ **कर बिजकमा समावेश नभएको भुक्तानी-** आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली २०७७ को नियम ३९ को उपनियम १० बमोजिम कुनैपनि भुक्तानी दिँदा आवश्यक बिल भर्पाई लगायतका अन्य आवश्यक कागजात संलग्न राख्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ । पालिकाले गो. भौं. नं. ३।२०७९।१०।१९ बाट एकिकृत स्वास्थ्य पूर्वाधार विकास कार्यक्रमबाट शंकरपुर अस्पताल निर्माण वडा नं ३ नन्दगाउँ निर्माण कार्यको लागि राजेन्द्र / रुद्रावति / सिद्धनाथ जे. भी. लाई भुक्तानी रु. १,४०,४१,०१०.०० गर्दा कर बीजकमा समावेश नभएको पि. एस. रु. १८,४८०.०० भुक्तानी भएको देखिन्छ । यसर्थ, कर बिजक पेश गर्नु पर्ने देखिएको रु.

प्रमाण पेश नगरेको	१८,४८०

४७ **लागत साझेदारी कार्यको भुक्तानी -** गो.भौं नं ४३२।२०८०।०३।२१ बाट बेलौरीको श्रीपुरमा वेलौरी लालझाडी र पुनर्वास नगरपालिकाको संयुक्त लगानीमा सञ्चालन हुने अक्सिजन प्लान्ट निर्माण कार्यको लागि रु ३४९२८८५।०० वेलौरी नगरपालिकाको खातामा जम्मा भएको छ । सोको सञ्चालनको विधि लाभ जोखिम र प्रतिफलको अंशको बारेमा एकिन गरेको देखिँदैन । सोबाट हुने सामाजिक उत्तरदायित्वको बारेमा पनि एकिन हुन सकिएन । साझेदारीमा संचालन हुने कार्यमा साझेदारहरुको लाभ लागत जोखिम र प्रतिफलको बारेमा स्पष्टता कायम गरी सामाजिक उत्तरदायित्वलाई आत्मसाथ गरी संचालनको व्यवस्था हुनुपर्दछ ।

४८ **नवप्रवर्द्धन साझेदारी कोषमा न्युन रकम फिर्ता भएको** - सुदूरपश्चिम प्रदेश सरकार मुख्यमन्त्री कार्यालयको आव्हानमा प्रदेश सरकार र स्थानीय तहको बीचमा लागत साझेदारीमा सञ्चालन गर्ने गरी रु २ करोडको लागतमा यस पालिकाको ३० प्रतिशत रु. ६०,००,०००.०० र प्रदेश सरकारको ७० प्रतिशत रु १,४०,००,०००.०० लागत रहने गरी नवप्रवर्द्धन साझेदारी कार्यक्रम सञ्चालन भएकोमा यस आर्थिक वर्षमा यस कार्यक्रममा रु. १,७२,४१,०३०.०० खर्च भएको विवरण पालिकाले उपलब्ध गराएको छ ।उद्यमशिलता तालिम कार्यक्रम संचालनमा रु. २,७५,३०५.००, माछापालन तालिम संचालन कार्यको लागि रु. १,६२,९००.०० र भानु मा. वि. मा कापी उद्योग सञ्चालनको लागि रु. १२,९३,८५०.०० लगायतका क्षेत्रहरुमा यो रकम खर्च भएको देखिन्छ ।कार्यक्रमको प्रभावकारीताको बारेमा उपलब्धी सूचक सहितको प्रभावकारी अनुगमन भएको पाइएन । सम्झौतानुसार प्रदेश सरकारको रु. १,२०,६८,७२१.०० भन्दा बढी रकम प्रदेश सरकारमा फिर्ता हुनुपर्दछ । यसरी प्रदेश संचित कोषमा फिर्ता हुनुपर्ने रकम रु. १९,३१,२७९।०० रहेकोमा रु. १५,०९,४००.०० फिर्ता भएको देखिन्छ । यसरी प्रदेश सञ्चित कोषमा रु. ४,२१,८७९.०० फिर्ता हुन बाँकी देखिन्छ । यसर्थ, प्रदेश सञ्चित कोषमा फिर्ता गरी प्रमाण पेश गर्नुपर्ने देखिएको रु.

प्रमाण पेश नगरेको	४,२१,८७९

४९ **वितरण भर्पाई तथा प्राविधिक मूल्याङ्कन समावेश नभएको** - गो भौं नं ४३१।२०८०।०३।२० गाउँपालिका पुँजीगतबाट विशाल ह्युम पाइप उद्योग भिमदत्त कंचनपुरलाई ह्युम पाइप खरिद कार्यको लागि रु. १४,७७,५२४.०० भुक्तानी गरेकोमा सो ह्युम पाइपहरु वडा कार्यालयहरुलाई वितरढ गरेको भन्ने पालिकाको भनाई रहेको छ । लेखापरीक्षणको समयमा सो ह्युम पाइपहरुको वितरणको भर्पाई र जडान कार्यको स्थान र मुल्य खुल्ने गरी प्राविधिक मुल्याङ्कन र कार्यसम्पन्न प्रतिवेदन संलग्न छैन । यसर्थ, वितरणको भर्पाई र प्राविधिक मुल्याङ्कन र कार्यसम्पन्न प्रतिवेदन संलग्न राख्नुपर्ने देखिएको रु.

प्रमाण पेश नगरेको	१४,७७,५२४

५० **म्याद थप सम्बन्धी-** सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ को नियम १२० बमोजिम निर्माण कार्यको म्याद थपको लागि सम्झौताको समयावधि समाप्त हुनुभन्दा २१ दिन अगावै निर्माण व्यवसायीले म्याद थपको निवेदन दिनुपर्ने र कार्यालयले कार्यतालिका बमोजिम कार्यप्रगति र बाँकी कामको विश्लेषण गरी आवश्यकता र औचित्यता समेतको आधारमा ठेक्काको म्याद थप गर्नु पर्ने व्यवस्था रहेको छ ।पालिकाले निर्माण कार्यको सम्झौंताहरुको कार्यतालिका अनिवार्य गरेको छैन भने निर्माण व्यवसयीले समेत म्याद समाप्त हुनुभन्दा २१ दिन अगावै म्याद थपको लागि निवेदन दिएको पाइएन ।एउटा सैद्धान्तिक निर्णयले धेरै ठेक्काहरुको म्याद थपेको देखियो । यसले गर्दा सार्वजनिक खरिद व्यवस्थापन कार्य प्रभावकारी हुन सक्दैन । यसतर्फ पालिकाले ध्यान दिनुपर्दछ ।

५१ **कन्टेन्जेन्सी रकम व्यवस्थापन-** सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १० (७) अनुसार लागत अनुमान तयार गर्दा अनुसुची १ मा उल्लेख भए बमोजिम लागत अनुमानको ४ प्रतिशतमा नबढ्ने गरी कन्टिन्जेन्सी खर्च समावेस गर्न सकिने तथा सोको खर्च गर्दा वर्क चार्ज खर्च २ प्रतिशत र सानातिना अन्य खर्च २ प्रतिशतभन्दा नबढ्ने गरी खर्च गर्न सकिने ब्यवस्था गरेको छ । नगरपालिकाले उपभोक्ता समितिबाट काम गराउँदा योजनाको लागत रकमको ४ प्रतिशत रकम कन्टेन्जेनसी रकम कट्टी गरेको छ । कन्टेन्जेन्सी रकमलाई व्यवस्थित गर्नको लागि कन्टेजेन्सी योजना बनाएर व्यवस्थित गरेको पाइएन ।

५२ **उपभोक्ता समितिको काम**

५२.१ **उपभोक्ताको काम-** सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ४४ मा उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समुदायबाट निर्माण कार्य गराउदा वा सो सम्वन्धी सेवा प्राप्त गर्दा मितव्ययीता, गुणस्तरियता वा दिगोपना अभिवृदी हुने भएमा वा परियोजनाको मुख्य उद्देश्य नै रोजगारीको सृजना गर्ने र लाभग्राही समुदायलाई सहभागी गराउने भएमा उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समूहबाट त्यस्तो कार्य गराउन वा सेवा लिन सकिने उल्लेख छ । साथै नियमावलीको नियम ९७(१४) मा उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समुदायबाट काम गराउदा श्रममुलक कामको निर्धारण, काम वा सेवामा मितव्ययीता, गुणस्तरियता, दिगोपना अभिवृद्धि गर्ने तरिका आम्दानी खर्चको अभिलेख, काम वा सेवाको सुपरिवेक्षण र अनुगमन जस्ता विषयमा सार्वजनिक निकायले अपनाउनु पर्ने कार्यविधी सार्वजनिक खरिद अनुगमन कार्यालयले निर्धारण गर्न सक्ने उल्लेख छ । यस कार्यालयले बाटो निर्माण, भवन निर्माण, खानेपानी संरचना र सिचाई कुलो निर्माण जस्ता कार्य उपभोक्ता समिति मार्फत गराई उपभोक्ताले निर्माण कार्यमा प्रयोग गरेको लोडर, एक्जाभेटर, डोजर, रोलर जस्ता हेभि मेशिनहरू प्रयोग गरेको विल भर्पाईको आधारमा निर्माण कार्य सम्पन्न गरेको प्राविधिक प्रतिवेदनमा उल्लेख गरेको छ । उपभोक्ता मार्फत सम्पन्न गरिएका आयोजना श्रम मुलक, मितव्ययी, गुणस्तरिय र दिगोपना अभिवृद्धि हुने खालको नदेखिएको र परियोजनाको मुख्य उद्देश्य रोजगारी सृजना गर्ने नभएकोले उपभोक्ता मार्फत निर्माण कार्य गराएको मनासिव मान्न सकिएन । सार्वजनिक खरिद अनुगमन कार्यालयले समेत उपभोक्ता समितिबाट गराउन सक्ने कामको कार्यविधि तयार गरेको पाईएन । सार्वजनिक खरिद नियमावलीमा भएको

खरिद सम्बन्धी प्रकृयाको अवलम्वन गर्दै प्रतिस्पर्धात्मक र गुणस्तरिय निर्माण कार्य सम्पन्न गर्ने तर्फ कार्यालयको ध्यान जान जरूरी देखिएको छ । केही उदाहरण निम्न छन ।

सि.नं.	उपभोक्ता समितिको नाम	कामको नाम	रकम
१	कल्भर्ट देखि पश्चिम स्याली नदी सम्म ढल निर्माण उपभोक्ता समिति	ढल निर्माण	४९९३१६।००
२	रानीमार्ग सडक स्तरोन्नती निर्माण उपभोक्ता समिति	सडक निर्माण	३४६६३४।००
३	कंज बजार सडक स्तरोन्नति निर्माण उ.स.	सडक निर्माण	३११९१२४।००
४	पुर्णीमा नया मार्ग सडक स्त्तरोन्नती उ.स.	सडक निर्माण	४९३६४५।००
५	बैजनाथ वाल ज्योती भवन निर्माण उ.स.	भवन निर्माण	६९६९१०।००
६	जंगल किनार रिङ्गरोड निर्माण उ.स.	सडक निर्माण	१३६२०४२।००
७	नन्दरामको पुरानो घरदेखि भरतरानाको घर हुदै सडक ग्राबेल उ.स.	सडक ग्राबेल	३४९६१८।००
८	पुर्णीमा आ बि भवन निर्माण उ.स.	भवन निर्माण	१४३१४३१।००
८	पुर्णीमा आ बि भवन निर्माण उ.स.	भवन निर्माण	१४३१४३१।००
९	बैजनाथ वाल ज्योती आ बि भवन निर्माण उ .स.	भवन निर्माण	३४८९१८०।००
१०	खर्रा नाला किनाराको बाटो मर्मत उ.स.	बाटो मर्मत	४४२३४०।००
११	मोटरघाट सडक मर्मत उ .स.		९५९८४२।००
१२	अधुरो रामेश्वर मार्ग सडक स्तरोन्नति उ.स.	सडक निर्माण	२९४२८५।००
१३	आधारभुत स्वास्थ्य इकाई आवास मर्मत उ.स.	भवन मर्मत	४९९२६५।००
१४	अधुरो शिव मन्दिर निर्माण उ.स.	मन्दिर निर्माण	३०००००।००
१५	लमैया नालादेखि दक्षिण बुझीया हुदै दोदा नदी जाने बाटो ग्राबेल उ.स.	बाटो निर्माण	४३१११४।००

५२.२ **गुणस्तर परीक्षण-** सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ११५(१) अनुसार सार्वजनिक निकायले आपुर्ति गरेका मालसामान सम्झौतामा उल्लेखित प्राविधिक स्पेशिफिकेसन र गुणस्तर वमोजिम भए नभएको निरीक्षण वा परीक्षण गर्नु गराउनु पर्ने व्यवस्था छ ।यस स्थानीय तहले निर्माण व्यवसायी तथा उपभोक्ता समितिले पेश गरेको ल्याब टेष्ट रिपोट बाहेक निर्माण कार्यमा प्रयोग हुने सामानको गुणस्तर परीक्षण गरेको पाइएन ।अतः कार्यालयले गुणस्तरपरीक्षण गराउन तर्फ ध्यान दिनु पर्दछ । केही उदाहरण निम्न अनुसार छन्:

सि.नं	निर्माण कामको विवरण	पार्टीको नाम	भुक्तानी रकम
१८०।२०७९।१२।१६	क्म्पयुटर ल्यापटप खरिद	इन्टरकन्टिनेटल टेडङ्ग प्रा लि	९४०१६०।००
२५।२०८०।३।२४	बैजनाथ वाल ज्योती आ बि भवन निर्माण उ स	भवन निर्माण उ स	३४८९१८०।००
४६।२०७९।८।१५	प्रयोगशाला केमिकल खरिद	मारूती सर्जिकल एण्ड सप्लार्स	४९९९८४।००
२०७।२०७९।१२।२९	सामुदायिक वनको लागी मेश जाली खरिद	कालाकानडा कन्स्टक्शन सप्लार्स	९०८६१४।००
२२६।२०८०।१।६	जनचेतना आ बि भवन निर्माण	भवन निर्माण उ स	४०००००।००

५२.३ **सार्वजनिक परीक्षण-** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७८ वमोजिम स्थानीय तहले सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी, दिगो र भरपर्दो वनाउन कार्यक्रमको सामाजिक परीक्षण अन्तर्गत सार्वजनिक परीक्षण र सार्वजनिक सुनुवाई गर्नुपर्ने व्यवस्था बमोजिमको कार्य भएको पाइएन । सार्वजनिक परीक्षणको अभावमा आर्थिक कारोबारमा जवाफदेहिता र पारर्दशिताको प्रवर्द्धन गर्ने कार्यमा बाधा पर्ने देखिन्छ ।

५२.४ **जनश्रमदान-** सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७(४) मा उपभोक्ता समिति वा लाभग्राही समुदायलाई निर्माण कार्यको बिल भुक्तानी दिँदा लागत अनुमानमा रहेको मुल्य अभिबृद्धि कर, ओभरहेड कन्टिन्जेन्सी रकम र जनसहभागीताको अंश कट्टा गरेर मात्र भुक्तानी दिनु पर्ने व्यवस्था छ । जस अनुसार निम्न निर्माण कार्य उपभोक्ता समिति मार्फत गराउँदा उपभोक्ता समिति र पालिकाले बेहार्ने अंश उल्लेख गरी सम्झौता भएको देखिन्छ । तर निर्माण कार्य सम्पन्न गर्दा घटी मूल्यांकन भएको अवस्थामा अनुपातिक कट्टी गरी भुक्तानी दिनुपर्नेमा सो गरेको नदेखिएको देहाय अनुसारको असूल गर्नु पर्ने देखिएको रू

गो.भौ.नं.	उपभोक्तासमिति र काम	मुल्याङन रकम	जनसहभागिता बेहोर्ने रकम	जनसहभागिता भएको रकम	घटीअनुपातिक कट्टीरकम	शिर्षक
१५९।२०७९।१२।१५	कल्भर्ट देखि पश्चिम स्याली नदीसम्म ढल निकासा उ.स.	६०३१८८	१२०६३७	१०३८७२	१६७६५।००	
२५२।२०८० १।२१	जंगल किनार रिङ्गरोड निर्माण उ.स.	१६०२४०३	२५१२५६	२४०३५७	१०८९९।००	

	असुल गर्नुपर्ने	२७,६६४

५२.५ **नापी किताव-** निर्माण सम्वन्धी कामको विवरण नापि कितावमा अभिलेखको रुपमा जनाई राख्नुपर्दछ । प्रयोग गरिने नापि कितावहरु नापी नियन्त्रण खातामा अभिलेख जनाई प्रयोग गर्दा माग फारम भरी निकासा गराई प्रयोग गर्नुपर्नेमा कार्यालयवाट निर्माण कार्यको अभिलेख राख्ने प्रयोजनको लागि नापी कितावको रुपमा प्रयोग नगरी कम्प्यूटरमा राखी लुजसिटको रुपमा प्रयोग गरेको देखियो । उक्त लुज सिटहरु एकिकृत गरी बाइन्डिङ गरी राखेको समेत पाइएन । यसरी लुजसिटमा राख्दा निर्माण कार्यको अभिलेख एकिकृत रुपमा नराखेको कारण परिक्षण तथा मुल्याङ्कन गर्न कठिनाई पर्ने देखिन्छ । साथै लुजसिटमा राखेका विवरणहरु हराउने सम्भावना बढी हुने हुँदा निर्माण कार्यको अभिलेख नापी कितावको रुपमा राखि सोको नियन्त्रणका लागि नापी किताव नियन्त्रण खाता समेत प्रयोगमा ल्याउनुपर्ने देखिन्छ । यस पालिका कार्यालयद्वारा गत आ.वा.मा संचालित योजनाहरुको भुक्तानी यस बष कार्य सम्पन्न भएको आधारमा भुक्तानी दिएको देखिन्छ । लेखापरिक्षणको क्रममा गत आर्थिक बर्षका नापी किताब भुक्तानी बिवरण लेखापरीक्ष्णको क्रममा पेश नभएकोले जोडजम्मा भिडानगर्न सकिएन । अत कार्यालयले क्रमागत योजनाहरुको नापी किताब एकिकृत गरी राख्नु पर्ने देखिन्छ ।

५२.६ **अनुगमन स समिक्षा नभएको** - स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा १६ (ख) ५ मा उप प्रमुख वा उपाध्यक्षले योजना तथा कायक्रमको अनुगमन सुपरिबेक्षण गरी सो को प्रतिबेदन बैठकमा पेश गर्ने र (ग) २ मा वडाबाट कार्यन्वयन हुने योजना तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने गराउने सो को अनुगमन तथा आवधिक समिक्षा गर्ने गराउने ब्यवस्था छ । यस पालिकामा आर्थिक बर्ष २०७९।८० मा संचालन भएका योजना तथा कार्यान्वयन भई सम्पन्न भएका योजनाको प्राबिधिक प्रतिबेदनका आधारमा खर्च भुक्तानी गरेकोमा सोको पालिका उप प्रमुख र सम्बन्धित वडा अध्यक्षले योजना तथा कार्यक्रमको अनुगमन तथा सुपरिबेक्षण गरेको प्रतिबेदन आंशिक पेश गरेको देखिन्छ भने पालिकाद्धारा संचालित योजनाहरु लक्ष्य अनुसार सम्पन्न भए भएन भनी पालिकाले आधिकारिक समिक्षा गरेको प्रतिबेदन छैन । अतः यसले गर्दा पालिकाद्धारा संचालित सबै योजना तथा कार्यक्रम लक्ष्य अनुसार नै सम्पन्न भएका छन भन्ने प्रष्ट आधार देखिएन । पालिकादारा संचालित योजना तथा कार्यक्रमको स्थानिय सरकार संचालन ऐन, २०७४ मा उल्लेख भएको ब्यवस्था बमोजिम अनुगमन तथा सुपरिबेक्षण गरी समिक्षा गरेको प्रतिबेदन अभिलेखगत रूपमा राख्नुपर्दछ ।

५२.७ **रोयल्टी रसिद पेश नभएको-** सार्वजनिक खरिद नियमावली २०६४ को नियम ९७(६) मा कामको प्राबिधिक मुल्याङकन बिल भरपाई खर्च प्रमाणीत गर्ने अन्य बिल भरपाई समितिबाट प्रमाणित गरी सार्वजनिक निकायमा पेश गर्नु पर्ने ब्यवस्था छ । यस पालिकाले उपभोक्ता समितबाट गराईएका निम्न कार्यमा देखिएको ब्यहोरा तल उल्लेख गरिएको छ । अत पालिका कार्यालयले सम्बन्धित उपभोक्ता समितिले पेश गरे बमोजिमको रोयल्टी रकम सम्बन्धित स्थानिय तहलाई गणपति कन्स्टक्शनले बुझाएको नगदी रसिद भए प्रमाण पेश गर्ने अन्यथा उक्त रोयल्टी रकम असुल गरी पालिका कोषमा दाखिला गर्नु पर्ने देखिएको रू–

भौचर नं.	उपभोक्ता समिति	स्थानिय तह	रसिद न र ब्यहोरा	दर	रकम
३९५।२०८० ३।१८	खेमरानाको घरदेखि अधुरो बाटो निर्माण उ.स.	बेदकोट	रसिद ८१९६ बाट २९६	१२०	३४०१४।००

३८९।२०८०।३।१८	नन्दरामको पुरानो घरदेखि भरत रानाको घर हुदै सडक ग्राबेल उ.स.		रसिद ९०००बाट२९६	१२०	३४०१४।००
२७३।२०८०।२।७	भुक्षया मन्दिरदेखि देउवा चोक सम्म सडक नि. उ.स.		रसिद ५२०बाट ३२०	१२०	३६९६०।००

प्रमाण पेश नगरेको	१,०४,९८८

५३ विविध परिक्षण

५३.१ **खर्च पुष्टयाई गर्ने प्रमाण नभएको-** आर्थिक कार्यविधि तथा बित्तीय उत्तरदायीत्व नियमावली, २०७७ को नियम ३९ को १० मा जिम्मेवार ब्यक्तिले सरकारी रकमको खर्च गर्नु अघि त्यस्तो रकम खर्च गर्न वा भुक्तानी दिन बिल भरपाई र कागजात संलग्न भए नभएको तथा संलग्न कागजात अनुसार भुक्तानी दिन जाच गर्नु पर्ने ब्यवस्था छ । अत पालिका कार्यालयले खर्च पुष्टयाई गर्ने कागजात तथा प्रमाण बेगर निम्न कार्यको भुक्तानी दिएको देखिन्छ । अतः कार्यालयले खर्च पुष्टि गर्ने प्रमाण पेश गर्नु पर्ने देखिएको रु

भौचर नं.	कार्यको बिवरण	रकम	कैफिएत।
३४३।२०८०।२।२३	बिधुत पोल खरिद	३,१३,९८१।००	२५ जडान बिवरण नभएको
३३०।२०८।२।३०	स्वास्थ्य संस्था उपकरण खरिद	४९,६६३।००	हस्तान्तरण प्रमाण नभएको
३७।२०७९।०७।२०	स्वास्थ्य चौकीमा सोलार जडान प्रमाण भएको देखिएन।कहाँ भएको हो देखिएन।	९,५४,०००।००	स्वास्थ्य संस्थामा जडान तथा जिन्सी दर्ता गरेको प्रमाण पेश हुनुपर्दछ।
२५।२०७९।७।६	औषधी खरिद तथा खेलकुद सामाग्री खरिद	११,०४,८५२।००	सम्बन्धितलाई हस्तान्तरण गर्नु पर्ने

प्रमाण पेश नगरेको	१३,१७,६४४

५३.२ **बितरणको तथा जडान नभएको-** आर्थिक कार्यविधि तथा बित्तीय उत्तरदायीत्व नियमावली, २०७७ को नियम ३९ को १० मा जिम्मेवार ब्यक्तिले सरकारी रकमको खर्च गर्नु अघि त्यस्तो रकम खर्च गर्न वा भुक्तानी दिन बिल भरपाई र कागजात संलग्न भए नभएको तथा संलग्न कागजात अनुसार भुक्तानी दिन जाच गर्नु पर्ने ब्यवस्था छ । अत पालिका कार्यालयले बितरण गरेका बिलभरपाई कागजात तथा प्रमाण बेगर निम्न ब्यक्तिलाई रकम भुक्तानी गरेको नियम संगत नदेखिएको रू

भौचर नं.	कार्यको बिवरण	रकम	शिर्षक	कैफिएत।

२७।२०८०।३।२२	कापी खरिद ९००० पेपर खरिद १४५० के जी	५४१२७०।००	प्रदेश	हस्तान्तरण तथा बितरण भरपाई नभएको
२३।२०८०।३।२१	अदुवा बिउ खरिद १४१० बेसार २७६० केजी	६३०९००।००		बितरण भरपाई नभएको
४४८।२०८०।३।२१	सरस्वती मा बि लगाएत ४ वटा बिधालयको लागी समान खरिद	२९८८२१।००	गा पा पुजिगत	हस्तान्तरण र बिधालय मा दाखिला भएको प्रमाण नभएको
६०।२०७९।९।२६	गहुको बिउ खरिद १११क्वीन्डल	३९९६००।००		किसानलाई बितरण गरेको भरपाई नभएको
७०।२०७९।९।२९	सिकलपट्टी जाई मोटरदेखि खिजो पुल सम्म बाटो निर्माण	३३०९५७।००		सक्कल बिल नभएको
३२९।२०८०.२।३०	नेपाल बिधुत प्राधिकरण	४८२१५०।००		सम्पन्न प्रतिबेदन नभएको
३४४।२०८०।२।३१	माछा दाना खरिद २००बोरा	८१२०००।००		बितरणको भरपाई नभएको

प्रमाण पेश नगरेको	३४,९५,६९८

५३.३ **बढी भुक्तानी-**

✂ .... *(प्रारम्भिक प्रतिवेदन उपर दाखिला गरेको प्रमाण पेश भएको आधारमा मिति २०८१।०१।२४ को निर्णयबाट रु.४८,६५० सम्परीक्षण गरिएको ।)*

५३.४ **कृषि, तथा पशु, अनुदान -**सार्वजनिक खर्चमा मितव्ययिता र प्रभावकारीता कायम गर्ने सम्वन्धि नीति, मार्गदर्शन, २०७५ को बुँदा ३१ मा तोकिएको मापदण्ड भित्र रहेर क्षर्तिपुर्ति, औषधीउपचार, संघ संस्थालाई आर्थिक सहायता, प्रोत्साहन वापतको अन्य अनुदान तथा कार्यक्रममा खर्च उपलब्ध गराउने उल्लेख छ । स्वीकृत योजना अनुसार मेसीनरी औजार, प्लास्टिक पोखरी, बिउ, उपचार मेसीन अन्य सामान समेत आपूर्तक मार्फत खरिद बिल संलग्न गरी शत प्रतिशत अनुदानमा कृषक समूह तथा कृषक, र संस्थालाई अनुदान दिएको छ । अनुदानमा वितरण गरिने उपकरणहरु खरिद गर्दा ऐन नियमावली अनुसार खरिद गर्नु पर्ने र वितरित उपकहरणहरु प्रयोगमा रहे नरहेको नियमित अनुगमन हुनु पर्दछ। कार्यालयले यस बर्ष निम्न अनुसारको कार्यक्रममा अनुदान उपकरण ओषधि बिउ बिजन खरिद गरी बितरण गरेकोमा बितरणको नियमित अनुगमन गरी प्रतिबेदन लिई अभिलेख राखेको देखिएन । अत कार्यालयले अनुदान कार्यक्रमको अनुगमन गरी प्रतिबेदन राख्नु पर्दछ । केही उदाहरण निम्न छन्:

भौचर नं.	कार्यक्रमको नाम	रकम	कैफिएत
६०।२०७९।९।२६	धानको बिउ खरिद	३९९६००।००	
९८।२०७९।१०।२९	सामुहिक बगरखेति कार्यक्रम	३७५०००।००	
३४४।२०८०।२।३१	माछा दाना खरिद २००बोरा	८१२०००।००	
४०१ ।२०८०।३।१८	च्याप कटर खरिद २५	१५००००।००	
४६५।२०८०३।२२	बिपन्न बर्ग बाख्रा अनुदान	१६९८६५।००	

५३.५ **अनुउत्पादक खर्च-** पूँजी निर्माणमा सहयोग नरहने, उत्पादनमा वृद्धि नगर्ने किसिमका खर्चलाई नियन्त्रण गर्नुपर्नेमा विभिन्न मठ मठमन्दिर गुम्बा, समूह, क्लव लगायतलाई कार्यक्रम र प्रस्तावको आधारमा पालीकाले आर्थिक अनुदान उपलब्ध गराएको छ । स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ मा समेत पूँजी सृजना नहुने खालका कार्यक्रम जुन वितरणमूखी र उपयोगिता नदिने स्थितिमा रहेका खर्च लाई निरुत्साहित गर्न आवश्यक देखिन्छ यस पालिकाले उत्पादन बृदि नगर्ने खालका कार्यमा खर्च गरेका केही उदाहरण निम्न रहेका छन्:

सि.नं.	भौचर नं.	कार्यक्रमको नाम	भुक्तानी रकम
१	४२८।२०८०।३।२०	राष्ट्रिय धान दिवश	४९४००।००
२	१३६।२०७९।११।२८	माघि मिलन कार्यक्रम	५०००००।००
३	१३३।२०७९।११।२८	गौरा पर्व	२००००।००
४	१४६।२०७९।१२।१	शिभरात्री भजन	२००००।००
५	२८२।२०८०।२।९	शिभरात्री भजन	२००००।००
६	३२,४८,९१,२०७९।१०।२३	तिज तथा गौरा	७५०००।००
७	१४१।२०७९।११।१८	होली महोत्सव	२०००००।००
८	१५८।२०७९।१२।१३	होली महोत्सव	२५००००।००
९	७,२७, ९,१९२,१७२,१७३। २०७९	सावन डोला राणा तिज	२६४५८१।००
१०	१९६।२०७९।१२।२७	बिभिन्न महिला दिवश	२०००००।००
११	२२८।२०८०।१।७	नागपंचमी कार्यक्रम	१००००।००
१२	३१५।२०८०।२।२५	सहकारी दिवश	३००००।००

१३	१९५।२०७९।१२।२७	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्टिय दिवश	१०१०००।००
१४	१४८।२०७९।१२।१०	किसमस डे	५००००।००
१५	१५६।२०७९।११।१३	बिश्व भेटनरी दिवश	१०००००।००
१६	४८।२०७९।८।१५	तिज पर्व	५००००।००
१७	३९।२०७९।७।२४	कला सस्कृति संरक्षण	८५०००।००
	जम्मा		२०२४९८१।००

गाउपालिकाको आन्तरिक आय रू ६२,४५,३२९।००मात्र भएको अवस्थामा कार्यालयले उत्पादनमा सघाउन नपुगाउने कार्यक्रममा रू २०,२४,९८१।००खर्च गरेको देखिन्छ ।यसरी आम्दानीको तुलनामा ३२.४२प्रतिशत रकम अनुउत्पादक क्षेत्रमा खर्च गरेको नियम संगत मान्न सक्ने आधार देखिएन । अत गाउपालिका कार्यालयले यस्तो खर्चमा नियन्त्रण गर्नु पर्दछ ।

५३.६ **ब्यक्तीको नामबाट चेक जारी-** आर्थिक कार्यविधि तथा बित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली २०७७ मा कुनै पनि कार्यको भुक्तानी दिदा सम्बन्धित पार्टीको नाममा चेक जारी गर्नु पर्ने ब्यवस्था छ । यस कार्यालयले भौचर नं. २१।२०८०।३।२१ बाट रू १९,०८,८१३।०० नरेश प्रसाद भट्टको नाममा चेक जारी गरी कार्यालयका निम्न समान तथा कार्यक्रम सोझै खरिद तथा संचालन गरी बिल भरपाई पेश गरेको देखिन्छ । यसरी नियमावली भएको ब्यवस्था पालना नगरी ब्यक्तिको नाममा चेक जारी गरी खर्च गरेको रकम नियमसंगतहो भन्न सक्ने आधार देखिएन ।अतः कार्यालयले यस्ता कार्यमा नियन्त्रण गर्न तर्फ ध्यान दिनुपर्दछ ।

सि.नं.	काम वा समानको नाम	भुक्तानी रकम
१	गमला निर्माण तालिम	१९९९९०।००
२	बिररुवा खरिद	५७५२००।००
३	डलकुशन तालिम	३९९१५०।००
४	मोटरसाइकल तालिम	४७५२६०।००
५	बेदवास तालिम	२०८६००।००
६	नर्सरी ब्यवस्थापन	७४९५०।००

५४ **सोझै खरिद**

५४.१ **कोटेशनको कार्य** - सार्वजनिक खरीद ऐन, २०६३ को दफा ८(२) मा र नियमावली २०६४ को नियम ८४ मा १० लाख भन्दा बढीको खरीदमा शिलवन्दी दरभाउ पत्र माग गरी खरीद गर्नु पर्ने, एकै प्रकारको समान पटक पटक खरिद गर्न नहुने र प्याकेजमा खरिद गर्न सकिने समानको प्याकेज बनाई प्रतिष्पर्धी मुल्यमा खरिद गर्नु पर्ने एउटै प्रकृतिका समान प्रतिस्पधी

मुल्यमा खरिद गर्दा प्याकेज तयार गरी खरिद गर्नु पर्ने व्यवस्था समेत छ । कार्यालयले आर्थिक वर्ष २०७९।८० मा बोलपत्र वा शिलवन्दी दरभाउ पत्र माग नगरी अधिकांश निमार्णका कार्य कोटेशनद्रारा गरेको देखिन्छ । यसरी बिभिन्न योजनाको निमार्ण गराएको कार्य गुणस्तरीय भए नभएको कार्यालयले अनुगमन समेत गरेको, प्रमाण अभिलेख राखेको देखिएन साथै उक्त कार्यको ल्याब परीक्षण गरेको देखिएन । यसरी एउटै प्रकृतीका कार्य फरक फरक लागत अनुमान तयारी गरी सोही अधारमा सोझै कोटेशन माग गरी कार्य गर्दा ०.५२ प्रतिशत देखि ३.११ प्रतिशत सम्म मात्र घटेको देखिन्छ भने बोलपत्रको माग गरी कार्य गराउदा करिब १० देखि ३५ प्रतिशत सम्म घटी प्रतिस्पधा भएको देखिन्छ। यसरी प्रतिश्पर्धा नगरी सोझै कोटेशनदारा पालिकाले खर्च लेखेको रकमलाई नियमसंगत हो भन्न सक्ने आधार देखिएन । अत कार्यालयले यस्ता कार्यमा नियन्त्रण गरी सार्वजनिक खरिद ऐन नियमावलीको प्रक्रिया पालना गर्नु पदर्छ । यस्ता केही उदाहरण निम्न प्रकार छन ।

गो.भौ. न	योजनाको नाम	लागत अनुमान	भुक्तानी रकम	घटी प्रतिशत
१८०।२०७९।१२।१६	क्म्पयुटर ल्यापटप खरिद	९६७२८०	९४०१६०	२.८
२३०।२०८०।१।८	वडा कार्यालय एसी खरिद	३८६०००	३८४०००	०.५२
३३०।२०८०।२।३१	स्वास्थ्य संस्थाको लागी उपकरण खरिद	४९९५५०	४९५६६३	०.७७
३३१।२०८०।२।३०	प्रयोगशालाको लागी उपकरण खरिद	२३३८७६	२२६५९८	३.११

५४.२

५४.३ **सोझै खरिद -** सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ८५ (१) मा तोकिएको सिमामा मात्रै मालसामान वा परामर्श सेवा वा अन्य सेवा सोझै खरिद गरेको वा निर्माण कार्य सोझै गराउन सक्ने ब्यवस्था छ भने १(ख)मा एक आर्थिक बर्षमा एकै पटक वा पटक पटक गरी सिमाभन्दा बढी रकमको वा एउटै ब्यक्ती,फर्म,कम्पनी वा संस्थाबाट एक पटक भन्दा बढी सोझै खरिद गर्न सकिने छैन भन्ने ब्यवस्था छ । यस पालिका कार्यालयले उपलब्ध गराएको बिवरण अनुसार एउटै प्रकृतिको समान एक पटक भन्दा बढी पटक ट्क्रा गरी र बिभिन्न पार्टीबाट पटक पटक खरिद गर्ने गरेको देखिन्छ । यसरी कानुनमा भएको ब्यवस्था पालना नगरी एउटै प्रकृतिका समान पटक पटक बिभिन्न पार्टीसंग पुजिगत शिर्षकबाट खरिद रू ५२,३०,४७८।००नियमसंगत भन्न सकिएन । अतः पालिका कार्यालयले यस्तो कार्यमा नियन्त्रण गर्नु पर्दछ ।केही उदाहरण निम्न छन ।

भौचर नं.	योजना तथा कार्यक्रमको नाम	पार्टीको नाम	रकम
४६।२०७९।८।१५	प्रयोगशाला केमिकल खरिद	मारूतीसर्जिकल एण्ड सप्लार्स	४९९९८४।००
२४।२०७९।६।३१	प्रयोगशाला केमिकल खरिद	मारूतीसर्जिकल एण्ड सप्लार्स	२६४४१६।००
१८६।२०७९।१२।२०	प्रयोगशाला माइकोस्कोप खरिद	आर एस एम आर सप्लार्स	२९९४५०।००

१८०।२०७९।१२।१६	क्म्पयुटर ल्यापटप खरिद	इन्टरकन्टिनेटल टेडङ्ग प्रा लि	९४०१६०।००

अनियमित भएको	१०,६३,८५०

५५ **विपद व्यवस्थापन तर्फ**

५५.१ **समिति गठन-** विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा १७(१) मा प्रत्येक स्थानीय तहले अध्यक्ष तथा प्रमुखको अध्यक्षतामा बढीमा १५ जना सदस्य रहेको स्थानीय विपद् व्यवस्थपन समिति गठन गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले ऐनमा तोकिएबमोजिम समिति गठन गरे पछि समय समयमा वैठक बसि वैठकका निर्णलाई कार्यान्वियन गर्दै समितिलाई तोकिएको काम, कर्तव्य र अधिकारमा सक्रिय बनाउनुपर्दछ ।

५५.२ **कार्य योजना-** विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा १७ (२) तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन नियमावली, २०७६ अनुसार स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकारमा परिषद कार्यकारी र प्रदेश विपद् व्यवस्थापन कार्यकारी समितिबाट स्वीकृत एकीकृत क्षेत्रगत नीति तथा कार्यक्रम अनुरुप हुने गरी स्थानीय विपद् व्यवस्थापन योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने, बजेट विनियोजन गर्न लगाउने, सबै पक्षको समन्वय र संलग्न गराउने, विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य समिति गठन गर्ने, प्रभावित क्षेत्रमा उद्दार र राहत व्यवस्था गर्ने, ऐन बमोजिम कार्य गरे र नगरेको अनुगमन गर्ने, विपद् सूचना प्रणाली विकास र सञ्चालन, तथ्याङ्क अद्यावधिक गर्ने, विपद् घरपरिवारको पहिचान गर्ने, कर्मचारी क्षमता अभिवृद्धिको व्यवस्था र कार्यक्रम सहितको कार्ययोजना तयारी गरी लागू गर्ने र गराउन सम्बन्धी व्यवस्था छ । पालिकाले ऐन तथा नियमावलीमा तोकिएका कार्यहरू गरेको पाइएन । ऐन तथा नियमावलीको पालना गर्नु र गराउनु पर्दछ ।

५६ **वितरण भरपाई नभएको (प्रदेश सरकारवाट हस्तान्तरित पुँजिगत) (४९१-२०८०-३-२३)-** आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३९ को उपनियम १० मा जिम्मेवार व्यक्तीले खर्च लेख्नु अघि त्यस्तो रकम खर्च गर्न वा भुक्तानी दिन आवश्यक विल भरपाई र कागजात संलग्न भए वा नभएको तथा संलग्न कागजात अनुसार भुक्तानी दिन रीत पुगे वा नपुगेको जाँच गर्नु पर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले इको कन्सर्न प्रा.लि. वाट रू.१०,०९,९९४। को १९८ वटा वायोस्याण्ड फिल्टर खरिद गरि ६ अध्यक्षहरूले वुझेकोमा उक्त वायोस्याण्ड लाभग्राहिले वुझेको भरपाई पेश नभएकोले भरपाई पेश गर्नुपर्ने रू.

प्रमाण पेश नगरेको	१०,०९,९९४

५७ **गाउँपालिका शिक्षक -** अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा ९ ले स्थानीय तहलाई स्वीकृत दरबन्दी भित्रका शिक्षकको तलब भत्ता बापत सशर्त अनुदान उपलब्ध गराउने व्यवस्था छ। साविकको जिल्ला शिक्षा कार्यालयवाट अनुमति प्राप्त गरी सञ्चालनमा रहेका र कुनै पनि दरबन्दी तथा राहत अनुदान कोटा प्राप्त नगरेका विद्यालयलाई शिक्षक व्यवस्थापन गर्ने गरी शैक्षिक सत्र २०७९ का लागि सहयोग अनुदान दिन सकिने व्यवस्था छ। पालिकाले निजि शिक्षक नियुक्त गरि विभिन्न विद्यालयलाई दरबन्दी बेगर रू.११,३६,२३३। रकम विद्यालयको खातामा पठाएको छ। कार्यभार यकिन गरी आवश्यक पर्ने शिक्षक दरबन्दी निर्धारण समेतको आधारमा उचित छनौट प्रकृयाबाट छनौट भई अध्यापन

गराइरहेका शिक्षकको पारिश्रमिक मात्र राजश्व बाडँफाडबाट खर्च गर्न सकिने प्रावधान रहेकोले यस तर्फ पालिकाले ध्यान दिनुपर्ने देखिन्छ।

क्र.सं.	भौ.नं. र मिति	भुक्तानी रकम	त्रैमासिक	स्रोत	कैफियत
१	१०-२०७९।०६।०७	३०००००।	पहिलो त्रैमासिक	राजस्व बाँडफाड	४ विद्यालय, ५ जना गाउँपालिका शिक्षक
२	११५-२०७९।०९।२५	६७०९६।	दोस्रो त्रैमासिक	आन्तरिक श्रोत	४ विद्यालय, ५ जना गाउँपालिका शिक्षक
३	११५-२०७९।०९।२५	१५७९०४।	दोस्रो त्रैमासिक	राजस्व वाडफाँड	
४	२६१-२०७९।१२।१३	१८७५००।	तेस्रो त्रैमासिक	आन्तरिक श्रोत	४ विद्यालय, ५ जना गाउँपालिका शिक्षक
५	४१५-२०८०।०३।०३	४२३७३३।	चौथो त्रैमासिक	राजस्व वाँडफाँड	१० विद्यालय, १० जना गाउँपालिका शिक्षक
जम्मा		११,३६,२३३।			

५८ **सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण तर्फ** -सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण- सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यविधि, २०७७ को परिच्छेद-५ मा सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण बैङ्कमार्फत् गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । कार्यविधिको दफा २६ मा कुनै आर्थिक वर्षमा सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमका लागि निकासा भएको रकम सो आर्थिक वर्षमा खर्च नभए संघीय सञ्चित कोषमा फिर्ता गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । यस आर्थिक वर्षमा पालिकाले एन एम बी बैङ्क मार्फत् सामाजिक सुरक्षा भत्ता बापत् रु. ६,१०,०४,३२४।—वितरण गरिएको देखिन्छ । लेखापरीक्षणको क्रममा सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरणको सूचना लिंदा बैङ्कलाई निकासा भएको रु. ६,१२,५६,२८५।— मध्ये सुरक्षा भत्ता वितरण गरेर बाँकी रहेको रकम रु. २,५१,९६१।- सङ्घीय सञ्चित कोषमा दाखिला भएको देखिन्छ ।

५८.१ **निष्कृय खाताको विवरण-** सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यविधि, २०७७ को बुँदा नं. २६ अनुसार सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमको लागि निकासा भएको रकम सोही आर्थिक वर्षमा खर्च नभएमा कार्यविधि अनुसार संघीय सञ्चित कोषमा फिर्ता गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले यस आर्थिक वर्षमा लाभग्राहीको संख्या अनुसार सामाजिक सुरक्षा भत्ता उल्लिखित बैंकहरु मार्फत् भुक्तानी गरेको र बैंकबाट हालसम्म निष्क्रिय (डोरम्याट) खाताको विवरण पालिकाले उपलब्ध गराएको छैन । पालिकाले बैंकहरुबाट सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यविधि, २०७७ को अनुसूची-११ बमोजिम निष्क्रिय (डोरम्याट) खाताको विवरण प्राप्त गरी त्यस्ता लाभग्राहीका सम्बन्धमा छानविन गरी लाभग्राही भत्ता प्राप्त गर्न योग्य नभएको पाइएमा त्यस्ता लाभग्राहीको खातामा रहेको रकम फिर्ता गरी संघीय सञ्चित कोषमा दाखिला गर्नुपर्दछ ।

अनुसूचीहरू

अनुसूची - १

आर्थिक कारोबारको स्थिति

आर्थिक बर्षः २०७९।८०

कार्यालय र स्थान : लालझाडी गाउँपालिका, कंचनपुर , लालझाडी गाउँपालिका , कञ्चनपुर

पद	नाम	कार्यकाल सुरु मिति	कार्यकाल समाप्त मिति
कार्यालय प्रमुख	लक्ष्मी दत्त भट्ट	२०७९-१२-२०	२०८०-४-३१
कार्यालय प्रमुख	सिद्धराज भट्ट	२०७९-८-२०	२०७९-१२-१९
कार्यालय प्रमुख	Raj Bahadur Sharki	२०८०-४-३२	हाल सम्म कार्यरत
कार्यालय प्रमुख	महेन्द्र सिंह रावल	२०७७-७-५	२०७९-८-१६
लेखा प्रमुख	Bashant Bahadur Dhanuk	२०७७-४-१	हाल सम्म कार्यरत

बेरुजु वर्गीकरणः

असूल गर्नुपर्ने	अनियमित भएको	प्रमाणका कागजात पेश नभएको	जिम्मेवारी नसारेको	सोधभर्ना नलिएको	जम्मा पेश्की
१,९१०,१९५.६२	१,१७८,९००	२९,०४७,५६६	०	०	१२,२८९,४५४
प्रारम्भिक प्रतिवेदनबाट देखिएको बेरुजू रु.					४४,४२६,११५.६२
प्रारम्भिक प्रतिवेदन उपर फछ्र्यौट गरी संपरीक्षण भएको रकम रु.					५०,६५०
संपरीक्षणबाट थप भएको बेरुजू रु.					०
लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा कायम बेरुजू रु.					४४,३७५,४६५.६२

स्थानीय तह :

गत बर्षको जिम्मेवारी		७९५६५५५२.४	
आम्दानी		**खर्च**	
संघीय सरकारबाट अनुदान	२९०३१३९९६.६५	**चालु खर्च**	२३०६२०५१२.५२
प्रदेश सरकारबाट अनुदान	२१५८७११२	**पूँजीगत खर्च**	१८६९३२८९७.६६
राजश्व बाँडफाँट	६२४५३३९.०	**वित्तीय/अन्य व्यवस्था**	९९१२१५४८
आन्तरिक आय	७१३६०३१०.५५		
अन्य आय	१०७२४३२५२.५		
कुल आय	४९६७५००१०.७	**कुल खर्च**	५१६६७४९५८.१८
बाँकी मौज्दात		५९६४०६०४.९२	